

Hollolan kunta

Talousarvio 2017 Taloussuunnitelma 2017-2019

Toimintapuiston rakentaminen

Kunnanhallitus 21.11.2016 ja 28.11.2016

Valtuusto 12.12.2016

Sisällysluettelo

Kunnanjohtajan katsaus	2
1. Yleisperustelut.....	4
1.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus.....	4
1.2 Tilivelvolliset	5
1.3 Hollolan kuntastrategia	5
1.4 Valtuuston hyväksymät tavoitteet.....	7
1.5 Yleiset taloudelliset lähtökohdat	7
1.6 Hollolan kunnan talousarvion laadinnan perusteet.....	10
1.7 Väestö ja työllisyys	14
2. Käyttötalousosa	16
2.1 Kunnanhallitus	17
2.1.1 Konsernipalvelut.....	18
2.1.2 Sosiaali- ja terveystaloudet, Hollolan kunnan osuus	21
2.2 Sivistyslautakunta.....	23
2.3 Tekninen lautakunta.....	29
2.3.1 Toimitilapalvelut.....	33
2.3.2 Vesihuoltolaitos	35
3. Käyttötalouden yhdistelmälaskelmat.....	37
4. Investointiosa	41
5. Tuloslaskelmaosa.....	47
6. Rahoitusosa	52
7. Hollola -konsernin tavoitteet.....	54
8. Taseyksiköiden erillislaskelmat	57
9. Maakuntaudistuksen vaikutus	61

Kunnanjohtajan katsaus

Talousvuosi 2016

Vuoden 2016 talousarvio hyväksyttiin -0,8 milj. euroa alijäämäisenä. Kesäkuussa valtuusto hyväksyi talousarviomuutokset, joiden perusteella talousarvio olisi tasapainoinen. Syyskuussa valtuusto hyväksyi lisätalousarvioon sosiaali- ja terveystoimen menojen nopean kasvun vuoksi, ennuste päättyi -1,5 milj. euroon. Marraskuun ennuste tuloksen osalta on n. -1,2 milj. euroa.

Talousarvio 2017

Vuoden 2017 talousarvio on tasapainossa, tulos on + 22 100 euroa.

Verotulojen kasvun arvioidaan erityisesti maan hallituksen kilpailukyky (kiky)-sopimukseen (0-tuloratkaisuun ja julkisen sektorin lomapalkkojen 1/3 vähennykseen ja verotulovähennyksiin) liittyen olevan negatiivinen – 932 000 euroa eli -1 %. Valtionosuuksien arvioidaan kasvavan 742 000 euroa eli 2,1 %, josta kasvusta merkittävä osa on Kiky-sopimuksen verotulomenetysten kompensatiota. Toimintatuottojen arvioidaan kasvavan 535 000 euroa eli 1,7 %. Toimintatuottoihin sisältyy 0,9 milj. euroa (-0,3 milj. euroa vuotta 2016 vähemmän) kuntaliitosavustusta, mikä luo väliaikaista helpotusta talouteen.

Toimintakulujen kasvu on -0,5 milj. euroa eli -0,4 %. Merkittävimmät selittävät tekijät ovat kilpailukyky-sopimus (0-tuloratkaisu, lomarahojen leikkaus, eläkevakuutusmaksun alennus) sekä sosiaali- ja terveystoimen kasvuvauruksen niukkuus +0,45 milj. euroa ja 0,7 % (vrt vuoden 2016 toteutuma-arvioon).

Sote-menojen niukka kasvu arvio perustuu paitsi kilpailukyky-ohjelman arvioituihin vaikutuksiin, niin erityisesti Hyvinvointikuntayhtymälle asetettuihin tavoitteisiin. Keskeisenä tavoitteena on uudistaa koko sosiaali- ja terveystoimi, toteuttaa keskeisiä rakennemuutoksia ja tehostaa toimintaa. Hyvinvointiyhtymän strategiset tavoitteet ovat: tehdä taloudellisesti kestävällä tavalla, jotta pitkäjänteinen toiminta kyetään takaamaan, tehdä oikeita asioita, joilla on näkyviä vaikutuksia koko väestöön ja toimintaympäristöön sekä tehdä asiakaslähtöisesti.

Vuoden 2017 talousarvio pitävyyden perustuu pitkälle siihen, miten Hyvinvointikuntayhtymä kykenee nämä tavoitteet saavuttamaan. Mikäli kehitys ensi vuonna vastaisi vuoden 2016 tasoa, lisämääräraharahatarve olisi 1,75 milj. euroa budjetoitua enemmän, koska vuoden 2016 sote-menojen kasvuennuste on 2,2 milj. eur.

Talousarvioesitys noudattelee valtuustoseminaarin 4.4.2016 antamia linjauksia ja kunnanhallituksen ohjeistusta, ainoastaan investointien osalta tavoitteet lisävelkaantumista eivät toteutuneet.

Investoinnit

Investointimenot vuonna 2017 ovat 12,3 milj. euroa. Näistä kiinteistöinvestointeja on n. 2 milj. euroa, mistä puolet on peruskorjausta. Kuntatekniikan investointeja on budjetoitu 3,65 milj. euroa, mistä 1,5 milj. euroa on yritysalueen ja kuntakeskuksen infrarakentamista. Vesihuoltolaitoksen investointeja on 2,5 milj. euroa. Lisäksi irtaimen omaisuuden investointeja on 3,4 milj. euroa, mistä osuudesta Heinsuon ja Kalliolan koulun ensikertaisen kalustuksen osuus on 3,2 milj. euroa.

Poikkeuksellisenä menona on myös Kehätien rahoitusta 0,5 milj. euroa yhteensä 7,7 milj. euron kokonaissummasta.

Investointeja on karsittu kunnanjohtajan esitykseen 1,2 milj. euroa, mutta samalla lisätty 0,6 milj. euroa vuodelle 2017 Nostavan kevyenliikenteen väylään (siirtynyt hanke). Investointeihin sisältyy myös 0,6 milj. euron kertaistot (yläaste II).

Korkeiden investointimenojen vuoksi kunta lisävelkaantuu n. 6,3 milj. euroa. Kunnan lainamäärä kasvaa yli 3000 euroon/asukas.

Toiminta

Vuosi 2017 on toiminnallisesti suurten muutosten vuosi. Sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2017 Hyvinvointikuntayhtymälle. Peruspalvelukeskus Oiva ja sen n. 1000 työntekijää, joista n. 800 on vakituista henkilökuntaa, siirtyy yhtymän palvelukseen. Samalla kunnan toimintamenoista siirtyy Hyvinvointikuntayhtymään 47 %. Muutokset ovat suuria ja ne vaikuttavat valmisteilla olevaan kunnan uuteen organisaatioon 1.6.2017.

Keväällä valtuusto käsittelee kunnan strategista yleiskaavaa, mikä ohjaa kunnan asutuksen kehittämistä ja painopisteitä vuoteen 2040 saakka. Keskeistä on sekä kaavoituksellisesti että markkinoinnin kannalta hyödyntää vuonna 2017 rakentuvaa Lahden eteläistä kehätietä ja sen mahdollisuuksia.

Huhtikuussa on kunnallisvaalit ja uusi valtuusto aloittaa toimintansa 1.6.2016. Loppukevällä painopiste on laajassa uusien valtuutettujen perehdytyksessä.

Voimaanpanolain tullessa voimaan kesällä 2017, valitaan maakuntaan väliaikainen toimielin, joka vastaa maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen asti, kun maakuntavaltuusto on valittu.

Elokuussa aloittavat kunnan elinkaarikoulut: Heinsuo ja Kalliola toimintansa. 5-6 luokan oppilaat keskitetään Heinsuon, Kalliolan ja Salpakankaan kouluihin Hämeenkosken pitäjän oppilaita lukuun ottamatta ja samalla oppimisen tuen palvelujen toiminnallinen kokonaisuus vahvistuu. Vahvana tavoitteena on avoimet oppimisympäristöt, liikkuvat koulut ja ehyt koulupäivä, mihin kytkeytyy kiinteästi myös vapaa-aikatoimi.

Syksyllä valmistuu myös kuntakeskuksen yksityisiä palveluja lisäävä Prisma ja siihen liittyvät liikenteelliset järjestelyt.

Strategisena painopisteenä toiminnassa näkyy vahvasti edelleen yrittäjyys (yrityskoordinaattori, yritysalueet) ja työllisyys (työllisyyden toimintamallit) sekä markkinointi ja viestintä (viestinnän uudet keinot ja välineet). Kehittämis- ja kokeilukulttuuria pidetään vahvasti esillä. Kunnan tuleva maakuntauudistuksen jälkeinen rooli nousee esiin jo ensi vuonna, kun terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen rooli nousee vahvemmin esiin hyvinvointikoordinaattorin kautta.

Kunnan suurimmat riskit liittyvät laajoihin turvallisuuskysymyksiin ja kiinteistöihin. Myös useita vuosia jatkunut, poikkeuksellisen laajojen asioiden valmistelupaine on johtanut avainhenkilöiden ylikuormittumiseen ja henkilöstön jaksamisriskiin, miltä osin ensi vuoden toivotaan tasaannuttavan tilannetta.

Tulevaisuus

Julkisen talouden tilanne jatkuu edelleen heikkona. Bruttokansantuote kasvaa niukasti, työttömyys on edelleen korkealla tasolla ja voimakas maan sisäinen muuttoliike keskittää asumista pääkaupunkiseudulle ja muutama kasvukeskukseen. Valtakunnallinen talouden yleistilanne vaikuttaa merkittävästi siihen, mitkä ovat tasapainoisen kehityksen mahdollisuudet valtakunnallisesti.

Maakunnassa ja kunnissa valmistaudutaan maakuntauudistukseen. Uudistus toteutuessaan muuttaa kunnan roolia: kunnalle jäävät opetus- ja päivähoitopalvelut sekä tekniset palvelut, elinvoima- ja kehittämistehtävät ml. kaavoitus ja työllisyys, korostuvat.

Maakunta- ja erityisesti sosiaali- ja terveystalouteen sisältyy merkittävä määrä riskejä kuntien näkökulmasta. Vaikka nopeasti kasvavat sosiaali- ja terveystoimen menot siirtyvät kuntien vastuulta, olennaista on se, minkälaisia vastuita kunnille jää (kiinteistöt) ja minkälaisia taloudellisia rasituksia niistä aiheutuu (taseen alaskirjaukset, jäljelle jäävät lainat). Kuntien suhteellinen velkaantuneisuus nousee nopeasti ja liikkumavara kapeenee. Kuntien veroasteita vähennetään teknisesti 12,3 %: lla.

Kunnilla tulisi myös tulevaisuudessa olla riittävät resurssit selviytyä jäljelle jäävistä hyvinvointi- ja elinvoimatehtävistä. Tällä hetkellä tulevaisuuden arviointi lukuisista valmistelussa vielä auki olevista asioista johtuen on epäselvää.

Hollola on panostanut voimakkaasti tulevaisuuteen. Uuden oppimisympäristön koulut käynnistyvät ja uudet yritysalueet valmistuvat vähitellen. Tuleva ohjelmallisuus luo kunnalle potentiaalisia mahdollisuuksia ja tulevaisuutta rakennetaan strategisen yleiskaavan pohjalta vetovoimaiseen ympäristöön ja asumiseen luottaen.

Hollolassa 14. marraskuuta 2016

Päivi Rahkonen

Kunnanjohtaja

1. Yleisperustelut

1.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella.

Suunnittelun lähtökohdissa ja yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet.

Käyttötalousosa sisältää toimialakohtaiset talousarviot. Toimialojen suunnitelmat sisältävät myös toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot sekä suunnitelman mukaiset poistot.

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja –tulot, jotka tarvittaessa eritellään hankekohtaisesti.

Rahoitusosassa esitetään meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

Vuonna 2017 käyttötalouden osalta sitovuustasoksi on kaikkien toimialojen osalta määritelty nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus (=nettomeno).

Investointien sitovuustaso on esitetty investointiosassa. Investointien osalta on käytössä myös nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

Sitovuustasot valtuustoon nähden:

Talousarvio-osa	Sitovuustaso
Käyttötalousosa	toimintatulojen ja –menojen erotus, toimintakate
Tuloslaskelmaosa	rahoitustulot ja –menot netto
Investointiosa	investointitulot ja menot netto
Rahoitusosa	antolainat, lainanlyhennykset, lainat, brutto

Investointien sitovuustasot (millä tasolla muutokset viedään valtuuston päätettäväksi) toimialoittain ovat seuraavat:

- **Kunnanhallitus:** kiinteä omaisuus
- **Kaikki toimialat:** irtain omaisuus
- **Tekninen Itk:** Hankekohtaiset rakennusinvestoinnit, sitovuustaso hankkeittain yli 2 milj. euron rakennusinvestointien osalta, muutoin sitovuustaso hankkeet yhteensä (erittely hankkeittain), muut rakennusinvestoinnit, liikennealueet, muut yleiset alueet, vhl investoinnit.

1.2 Tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan mm. lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä sekä mahdollisesta tilivelvolliseen kohdistuvasta muistutuksesta. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

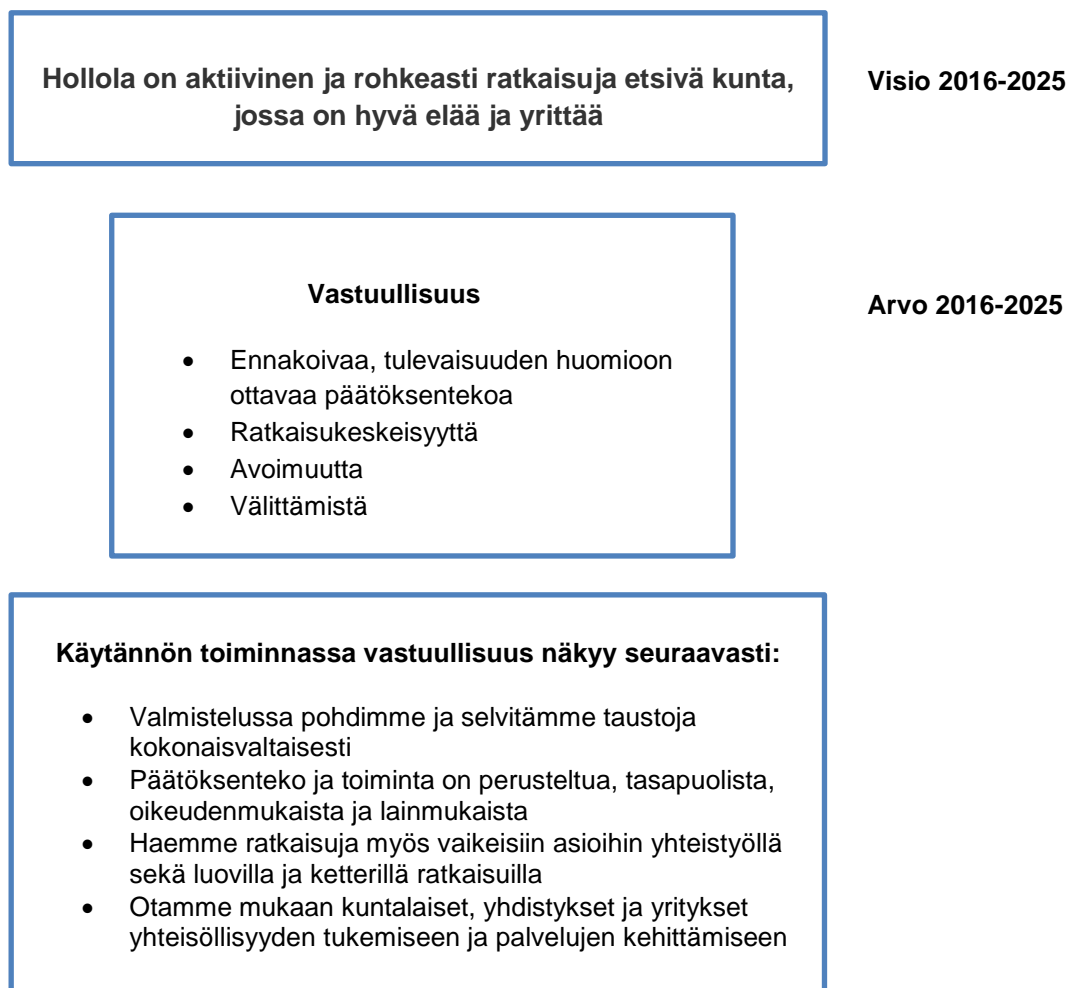
Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esimiehiä toiminnan valvontavastuusta.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat mm. **kunnan toimielimen jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisia voivat olla myös muut toiminnasta itsenäisesti vastaavat henkilöt.** Viranhaltijan tilivelvollisuus on ratkaistava tapaus tapaukselta henkilön tosiasiallisten tehtävien ja aseman mukaan eikä niinkään muodollisen virka-aseman perusteella. Tilivelvollisuus ei tuo viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin – esimiehenä, lasten hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana (Harjula ja Prättälä: Kuntalaki – tausta ja tulkinnat, 2015).

1.3 Hollolan kuntastrategia

Hollolan ja Hämeenkosken yhdistymisvaltuusto hyväksyi 16.11.2015 kuntastrategian vuoteen 2025. Kuntastrategia linjaa toimialojen, liikelaitosten ja konserniyhteisöjen toimintaa.

Strategiassa esitetään kunnan keskeiset tavoitteet ja kehittämiskohteet sekä tärkeimmät toimenpiteet

Hollolan kunnan strategiset tavoitteet, kriittiset menestystekijät ja osatavoitteet

Tasapainoinen talous	Hyvinvoiva kuntalainen ja toimivat peruspalvelut	Vetovoimainen kunta, kehittyvät elinkeinot ja työllisyys	Hyvinvoiva, osaava ja työstä innostunut henkilöstö
<p>Tuottavuuden jatkuva kehittäminen ja nopea reagointi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yksityisten ja järjestöjen palvelutarjonta vaihtoehtona ja täydennyksenä kunnallisille palveluille - Luonnollisen poistuman hyödyntäminen ja työpanoksen tarkempi kohdentaminen - Talousseurannan ajantasaisuus ja nopea reagointi poikkeamiin 	<p>Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen - Syrjäytymisen ehkäisy - Terveyserojen kaventaminen 	<p>Mahdollistava kaavoitus ja riittävä tonttitarjonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Riittävä tonttitarjonta - Kuntakeskustan tiivistäminen ja täydennysrakentaminen sekä Hämeenkosken ja Vesikansan osakeskusten elävöittäminen - Hyvä kokonaisuunnittelu - Ulkoilureitistöt ja virkistysalueet 	<p>Kaikki arvioivat ja kehittävät</p> <ul style="list-style-type: none"> - Keskeisten kehittämiskohteiden valinta ja toteutus - Henkilöstön kehittämissideat käyttöön ja kokeilukulttuuri toimintatavaksi
<p>Vastuulliset investoinnit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Optimaalinen palveluverkko - Investointivaihtoehtojen laaja-alainen arviointi - Investoinnit vuosikatteen mahdollistamissa rajoissa 	<p>Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Systemaattinen palveluarviointi - Palvelumuotoilu; asiakkaiden mukaan ottaminen palvelusuunniteluun - Vaikuttavat ja tehokkaat palvelu- ja hoitoketjut - Paljon palveluita käytävien haluttuunotto 	<p>Vaikuttava elinkeinotoimi ja työllisyyden edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elinkeinotoimen ja työllisyydenhoidon yhteenkytkentä vaikuttavuuden lisäämiseksi - Aktiiviset työllisyystoimenpiteet verkostoitumalla ja kehittämällä uusia toimintatapoja - Yritysalueiden käytön lisääminen 	<p>Hyvät työyhteisötaidot, osaaminen ja laadukas esimiestyö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työelämätaito- ja työhyvinvointivalmennukset sekä esimiesvalmennukset työhyvinvointikyselyn ja lähtökyselyjen tulosten perusteella - Esimiestyön arvioinnin toimintamalli käyttöön - Osaamisen kehittäminen tarveselvityksen perusteella
<p>Konserniohjaus ja riskienhallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omistajapolitiikan te-rävöittäminen - Riskien ennaltaehkäisy ja hallinta 	<p>Kuntalaisten omatoimisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - yhteisvastuun kehittäminen osallistamalla kuntalaisia - Palvelurakenteen muuttaminen avopainotteisemmaksi - Omatoimisuuden edistäminen sähköisin palveluin - Kolmannen sektorin roolin lisääminen 	<p>Markkinointi ja viestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uusien välineiden käyttöönotto kunnan tiedottamisessa - Osaamisen kehittäminen 	<p>Vetovoimainen työnantaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Näkyvä ja toimiva rekrytointi - Työyhteisöjen toimintatapa tukee työssä jatkamista koko työuran

1.4 Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet vuoden 2017 talousarviossa

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Toiminnallisten tavoitteiden tarkoituksena on ohjata toimintaprosessia ja taloudellisten tavoitteiden puolestaan ohjata kunnan tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Toiminnalliset tavoitteet esitetään ja niihin osoitetaan tarvittavat resurssit talousarvion ja -suunnitelman käyttötalous- ja investointiosissa.

Vuoden 2017 toiminnallisten tavoitteiden pohjana toimii yhdistymisvaltuuston 16.11.2016 hyväksymä yllä esitelty kuntastrategia sekä sen sisältämät kriittiset menestystekijät ja osatavoitteet.

1.5 Yleiset taloudelliset lähtökohdat

Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen (15.9.2016) mukaan Suomen taloustilanne pysyy lähivuosien ajan heikkona. Ennusteen mukaan BKT tulee olemaan vielä 2018 noin 3 % pienempi kuin vuonna 2008 ja teollisuustuotannon taso jäisi samana vuonna 2018 hieman yli viidenneksen alemmalle tasolla kuin kymmenen vuotta sitten. Viennin kehitys jää edelleen maailmankauppaa vaisummaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen kansainvälisessä kaupassa jatkuu.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkinen talous pysyy alijäämäisenä vuosikymmenen loppuun saakka. Julkiseen talouteen on eri hallitusten toimesta kohdentunut mittavia sopeutustoimia, mutta niistä huolimatta alijäämä ei ole supistunut merkittävästi. Talouden hidas kasvu ei tuota tarpeeksi verotuloja rahoittamaan julkisia menoja ikääntymisen aiheuttaessa automaattista menojen kasvupainetta. Tämä on haaste myös kuntataloudessa.

Valtion talousarvioesitys on n. 5,5 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Vuoden 2017 lopussa valtionvelan arvioidaan olevan n. 111 mrd. euroa. Budjettitalouden alijäämä on pienentynyt n. 0,4 mrd. eurolla verrattuna kevään 2016 julkisen talouden suunnitelmaan. Kilpailukyky sopimus heikentää budjettitalouden tasapainoa sekä siitä aiheutuvan määrärahojen nousun että siihen liitetyn veronkevennyksen seurauksena. Verotuloarviota ovat toisaalta kevääseen verrattuna nostaneet ennakoitua paremmat kertymätiedot. Myös arvio osinkotuloista ja osakkeiden myyntituloista on noussut kevääseen verrattuna.

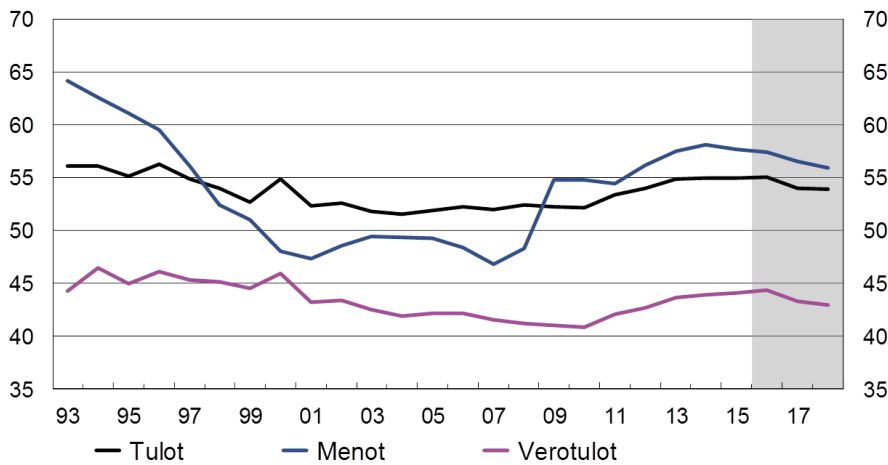
Hallitusohjelman mukaiset suorat sopeutustoimet vahvistavat paikallishallinnon nettoluotonantoa etenkin lähivuosina. Sen sijaan yhden miljardin euron säästöä tehtäviä ja veloitteita vähentämällä tavoittelevan toimenpideohjelman vaikutus on toistaiseksi hyvin vähäinen, koska toimien valmistelu on pääosin kesken.

Hallitusohjelman sopeutustoimet hidastavat kulutusmenojen kasvua, ja arvioitu menosäästö huomioidaan myös valtionosuuksissa. Paikallishallinnon ennusteeseen sisältyvien kuntataloutta vahvistavien toimien lopullinen vaikutus riippuu kuitenkin mm. siitä, miten autonomiset kunnat ja kuntayhtymät toimeenpanevat niitä. Kunnat voivat itsenäisesti päättää jatkaa palvelun tarjontaa entiseen tapaan, vaikka velvoite sen tuottamiseen päättyisi tai valtion rahoitus poistuisi. Tämä muodostaa selvän menoriskin kehitysarvioon.

Paikallishallinnon rahoitusasemaa vahvistaa osaltaan myös vuoden alussa voimaan tuleva eläkeuudistus. Uudistus mm. nostaa asteittain eläkkeiden alaikärajaa vuoden 1954 jälkeen syntyneiden osalta. Uudistuksen myötä kuntatöytäntäjän eläkevakuutusmaksut alenevat v. 2017.

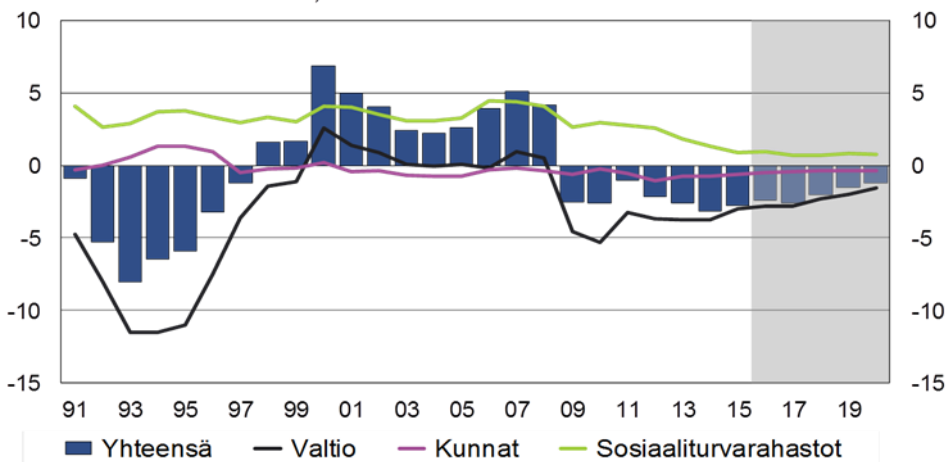
Kuntataloutta vahvistaa lisäksi KuEI-maksun aleneminen vuonna 2019. Maksutason laskennassa käytettäviä oletuksia on harmonisoitu vastaamaan Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin ennusteessa käytettyjä oletuksia. Muutos vahvistaa paikallishallinnon rahoitusasemaa ja vastaavasti heikentää työeläkelaitosten rahoitusasemaa.

Julkisyhteisöjen tulot, verotulot ja menot suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä suhteessa BKT:een, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

Kilpailukyky sopimuksen keskeisenä tavoitteena on lisätä talouskasvua ja työllisyyttä. Myös kuntatalous hyötyy yleisestä talouskasvusta ja työllisyyden paranemisesta. Kilpailukyky sopimuksen kokonaisvaikutus on siten kuntataloutta vahvistava. Keskipitkällä aikavälillä kilpailukyky sopimukseen sisältyy sekä kuntataloutta vahvistavia että heikentäviä elementtejä: sopimus supistaa kuntatalouden kulutusmenoja selvästi, mutta samalla myös verotulot ja valtionosuudet supistuvat.

Väestön ikärakenteen muutos lisää edelleen hoito- ja hoivapalvelujen tarvetta ja siten kuntatalouden menopaineita. Myös kasvanut maahanmuutto lisää kuntien tuottamien palvelujen tarvetta. Lisäksi investointitarpeet, korjausvelka ja kasvukeskusten palvelujen ja infrastruktuurin laajentaminen pysyvät mittavina. Jotta kuntatalous ei heikkenisi, kuntien ja kuntayhtymien on jatkuvasti tehostettava palvelutuotantoaan tai siirrettävä resursseja muusta toiminnasta sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tuotantoon. Ilman rakenteellisia uudistuksia ja menopaineita hillitseviä toimia kunnallisveroprosentteihin kohdistuu pitkällä aikavälillä edelleen huomattava nostopaine.

Kuntaliiton pääekonomisti Minna Punakallion mukaan kuntatalouden näkymät ovat yhä hyvin haastavat. Talouskasvun pysyminen historiallisen vaimeana ja väestön ikääntyminen lisäävät kuntatalouden kustannuksia. Nämä menopaineet voivat toteutua odotettua voimakkaampina. Yllättäviä meno- ja investointipaineita saattaa syntyä myös korjausvelasta, myönteisen oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista tai työn perässä liikkuvista maassamuuttajista. Menotasoon liittyviä riskejä syntyy myös hallituksen kuntien menojen pienentämiseen tähtäävistä lakimuutoksista.

Kilpailukyky sopimuksesta aiheutuu huomattavat vaikutukset myös kuntien tulopuolelle, sillä sopimuksessa päätetty palkansaaajien sosiaalivakuutusmaksujen korotus merkitsee kunnille suuria verotulomenetyksiä. Yhdistettynä vaimeaan talouskasvuun tämä tarkoittaa, että kuntien verotulojen kehitys on lähivuosina äärimmäisen vaimeaa. Kuntien tuloverojen arvioidaan ensi vuonna laskevan peräti 1,6 prosenttia. Se on poikkeuksellisen heikko lukema.

Osittain tilannetta tasoittaa se, että hallituksen päättämät tuloverokevennykset kompensoidaan kunnille valtionosuuksien lisäyksinä. Se tuo kunnille ensi vuonna noin 395 miljoonaa euroa kompensatioita valtionosuuspuolelle, mutta kokonaan kiky-sopimuksesta tullutta aukkoa veropohjaan kompensatit eivät kata. Valtionvarainministeriön mukaan kiky-sopimus heikentää kuntien veropohjaa nettona ensi vuonna yhteensä 394 miljoonalla eurolla. Sen lisäksi kuntien tulopohjaa leikataan valtionosuusleikkauksilla yhteensä 379 miljoonaa euroa. Leikkausten taustalla ovat kilpailukyky sopimuksesta kuntatalouteen syntyvät hyödyt lomarahaleikkauksista ja työajan pidennyksestä.

Kuntatalouden tulokehitys on ensi vuonna ja siitä eteenpäin erittäin hidasta. Koko kuntatalouden kehitysarviossa myös menokehityksen oletetaan kehittyvän erittäin hitaasti. Jos tilanne yksittäisissä kunnissa on valtakunnan keskiarvoja heikompi, niin menojen kasvun hillitsemiseen tulee löytyä uusia keinoja mahdollisimman pian.

Lähde: Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus syyskuu /2016, www.kunnat.net (Kuntatalouden tila/Minna Punakallio).

Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys

Kilpailukyky sopimuksessa on sovittu erinäisistä palkansaaajien maksuihin liittyvistä muutoksista vuosina 2017-2020. Maksujen muutokset vaikuttavat kunnallisverotuloja alentavasti. Palkansaaajien työttömyysvakuutusmaksujen ja työeläkemaksun korotuksien arvioidaan vuonna 2017 vähentävän kunnallisveron tuottoa yhteensä 120 milj. eurolla. Päivärahamaksun korotuksen arvioidaan vähentävän kunnallisveron tuottoa lähes 160 milj. eurolla. Sairaanhoidon maksun alentaminen siirtää verosta tehtäviä vähennyksiä nykyistä enemmän tehtäväksi kunnallisverosta vähentäen kunnallisveron tuottoa lähes 50 miljoonalla eurolla vuonna 2017. Maksujen muutoksista johtuen kunnallisverojen arvioidaan siten jäävän vuonna 2017 noin 330 miljoonaa euroa pienemmiksi. Kunnallisveron tuottoa alentaa myös aiempaa matalampi arvio palkkasumman kasvusta, joka on seurausta Kilpailukyky sopimukseen liittyvistä toimenpiteistä eli palkkojen nollakorotuksista, julkisen sektorin lomarahojen leikkauksista sekä työajan vastikkeettomasta pidentämisestä. Näiden toimenpiteiden on arvioitu vähentävän kunnallisveron tuottoa vuonna 2017 vajaalla 130 miljoonalla eurolla.

Samassa yhteydessä alennetaan yritysten maksamia maksuja, joka vähentää yritysten kustannuksia. Tämän oletetaan lisäävän vastaavasti yritysten verotettavaa tuloa ja siten myös kuntien saamaa yhteisöveron tuottoa.

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi hallitus on linjannut tekevänsä Kilpailukyky sopimuksen syntymisen seurauksena veronkevennyksiä kompensoidakseen veronmaksajille maksujen korotuksista aiheutuvia menetyksiä. Palkansaaajien osalta suurin osa kevennyksestä toteutetaan korottamalla työtulo- ja tulonhankkimisvähennystä. Eläkeläisten osalta veronkevennys toteutetaan eläketulovähennysten kautta. Näiden veronkevennyksien on ennusteissa arvioitu vähentävän kunnallisveron tuottoa noin 270 milj. eurolla vuonna 2017. Tältä osin veromenetykset on esitetty kompensoitavaksi valtionosuusjärjestelmässä.

Hallitus päätti korottaa rakentamattoman rakennusmaan veroa noin 9 miljoonalla eurolla sekä korottaa yleisen, että vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero prosenttien alarajoja yhteensä noin 41 miljoonan edestä.

Vuoden 2017 valtionosuusprosentti alenee 0,38 %-yksikköä ja on marraskuun tilanteen mukaan 25,23 % (25,61 vuonna 2016). Omarahoitusosuudet ovat puolestaan seuraavat:

- VM 3 620 €/asukas
- OKM 260 €/asukas

Lähde: www.kunnat.net

1.6 Hollolan kunnan talousarvion laadinnan perusteet

Päätökset ja asiakirjat talousarvion laadinnan pohjana

Hollolan ja Hämeenkosken yhdistymissopimuksen mukaan yhdistyneen kunnan taloudenhoidon pääperiaatteena on tasapainoinen kuntatalous ja tavoite vuoden 2016 kunnallisveroprosentiksi määriteltiin 21 %. Asukaskohtaisen lainamäärän osalta tavoitteena on puolestaan enintään valtakunnallinen keskiarvo valtuustokauden lopussa. Yhdistymisavustuksen käyttöä on linjattu käytettäväksi yhdistymiskustannuksiin ja kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin. Yhdistymissopimuksen linjaukset ovat toimineet edelleen pohjana myös vuoden 2017 talousarvion laadinnan osalta.

Kunnanvaltuusto on käsitellyt taloustilannetta ja alustavasti vuoden 2016 talousarviota seminaarissaan 4.4.2016. Seminaarin johtopäätöksenä kunnanhallitus päätti kokouksessaan 16.5.2016 talousarvion valmistelussa huomioitavaksi seuraavaa:

- 2,1 %:n nettomenojen kasvua ei voida pitää kestäväenä. Toimialojen tulee kiinnittää erityistä huomiota menojen kasvun hillintään ja talousarviossa lähtökohtana pitää nollakasvua (sosiaali- ja terveystalouteen lukuun ottamatta)
- Talousarvion laadinnan tulee sisältää kultakin toimialalta sopeutusesityksiä yksityiskohtaisine perusteluineen. Myös menokasvupaineet on tuotava yksityiskohtaisesti esille.
- Yhdistymisestä aiheutuviin kustannuksiin tai yhdistymisavustuksella katettaviin menoihin ei tule varata enempää kuin vuonna 2016. Yhdistymisavustuksen käyttämistä on tarkasteltava erikseen syksyn aikana.
- Investointien osalta pyritään mahdollisimman lähelle vuosikatetta, lainamäärän hillitsemiseksi
- Toimielinten tulee omissa talousarvioesityksissään pohtia mahdollisia rakenteellisia muutoksia talousarvion tasapainottamiseksi.

Linjausten mukaisesti vuoden 2017 talousarvion laadinnassa toimialojen on lähtökohtaisesti tullut noudattaa nollakasvua.

Valtuusto on käsitellyt talousarvioesitystä seminaarissaan 31.10.2016. Seminaarin perusteella todettiin, että talousarvioesitys on pääosin hyväksyttävissä. Samalla kuitenkin todettiin myös haastava taloustilanne ja maakuntaudistuksen tuomat riskit, joiden johdosta talousarvion saamista nollatulokseen pidettiin tärkeänä.

Talousarvion laadinnan pohjana on huomioitu myös Suomen Kuntaliiton ja Valtionvarainministeriön kansantalouden ja kuntatalouden kehitysnäkökulmat, verotuloennusteet ja valtionosuuslaskelmat sekä osin myös valtion talousarviopäätökset ja niiden vaikutukset kuntatalouteen.

Vertailuvuoden 2016 talousarviotiedot sisältävät valtuuston 26.9.2016 hyväksymät muutokset.

Talousarvio sisältää mm. vertailukelpoisuuteen vaikuttavia muutoksia. Perustoimeentulotuen järjestämisvastuu on siirtymässä Kelalle vuoden 2017 alusta. Kuntien rahoitusvastuu säilyy kuitenkin ennallaan. Vaikka kuntien rahoitusosuus säilyy, kuntien talousarvioissa ja tilinpäätöksissä tulee tapahtumaan muutoksia, koska kunnan myöntämät perustoimeentulotuet poistuvat kunnan menoista, samoin kuin niihin liittyvä valtion rahoitusosuus poistuu kuntien tuloista.

1.1.2017 myös toteutuu uusi Hyvinvointikuntayhtymän perustaminen, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että Peruspalvelukeskus Oiva ei enää ole osa Hollolan kunnan organisaatiota eikä se ole osa myöskään talousarviota. Tämä tarkoittaa sekä toimintatuottojen että toimintakulujen osalta merkittävää volyymin laskua. Muutos on huomioitu tuloslaskelmatasolla vertailutietoja muuttamalla siten että PPK Oivan luvut on putsattu pois myös v. 2016 vertailutiedoista.

Talousarvion laadintaan on osaltaan vaikuttanut myös v. 2017 alusta toteutettava taloushallinnon järjestelmämuutos. Muutos tarkoittaa myös laskentatunnisteiden ja organisaatiohierarkian muuttumista, jonka johdosta nyt talousarvion taustalla oleva vanha rakenne tullaan vastaavuusmäärittelyjen avulla muuntamaan uuden järjestelmän vaatimaan muotoon ja rakenteeseen. Vastaavuudet tuloksikötasolla esitetään toimielinten käyttösuunnitelmia hyväksyttäessä.

Menopohja

Toimintamenot

Hollolan kunnan toimintamenot (ml. taseyksiköt) vuonna 2017 ovat yhteensä n. 149,8 milj. euroa. Toimintamenot eivät kasva lainkaan, vaan vähenevät n. 0,4 % (0,5 milj. eur). Osa menojen vähentymisestä selittyy Kikysopimuksen mukaisilla lomarahalla –sekä sivukululeikkauksilla.

Nettomenot (=toimintakatteen alijäämä) pienenevät vuoden 2015 tilinpäätösnusteeeseen nähden 0,9 %.

Palkat ja sivukulut

Talousarvion laadintaohjeissa palkkojen korotukseksi oli ohjeistettu 0 %:n korotus. Henkilöstömenoja pienentää ja hillitsee merkittävästi myös kilpailukykyopimuksen lomarahaleikkaukset sekä matalammat sivukulut, jotka on huomioitu talousarvion laadinnassa. Käytetyt sivukulut on esitetty alla olevassa taulukossa. Lopulliset sivukuluprosentit saadaan vasta loppuvuodesta. Henkilöstömenot ovat yhteensä n. 32,9 milj. euroa vuonna 2017.

Eläkemaksut jakaantuvat palkkaperusteiseen, eläkemenoperusteiseen ja varhaiseläke-menoperusteisiin maksumiin. Palkkaperusteiset eläkevakuutusmaksut on laskettu 16,8 %:n mukaan (vuonna 2016 17,25 %). Opettajien eläkemaksut on laskettu 17,05 %:n (20,5 % v. 2016) mukaan. Eläkemenoperusteisten ja varhaiseläke-menoperusteisten maksujen osalta on käytetty KEVA:n ilmoittamia arvioita.

Sivukulu 2017	%
Sairausvakuutus/sosiaaliturvamaksu	1,2 %
Työttömyysvakuutusmaksu	3,4 %
Tapaturmavakuutusmaksu	0,40 %
Muut sosiaalimaksut	0,70 %
Palkkaperusteinen eläkemaksu (KUEL)	16,8 %
Opettajien eläkemaksu (VAEL)	17,05 %

Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelmapoistot ovat vuonna 2017 yhteensä n. 7,3 milj. euroa. Vuonna 2017 kertapoistojen arvioidaan rasittavan tulosta n. 0,6 milj. euroa.

Investoinnit

Talousarviovuoden bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 12,3 milj. euroa, josta vesihuoltolaitoksen investointien osuus on 2,5 milj. euroa, toimitilapalveluiden investointien osuus 2 milj. eur ja kuntatekniikan investointien osuus 3,7 milj. eur. Irtaimistoinvestointeihin on varattu poikkeuksellisen suuri summa, n. 3,4 milj. euroa. Irtaimistoinvestointien suuruus aiheutuu v. 2017 valmistuvien Heinsuon ja Kalliolan koulujen ensikertaisesta kalustamisesta. Investointimenoihin sisältyy myös 0,5 milj. euron varaus kehätien rakentamiseen. Nettoinvestoinnit ovat yhteensä n. 12,3 milj. euroa, eli sama kuin investointimenot bruttona, sillä tiedossa ei ole investointituloja tai rahoitusosuuksia.

Tulopohja

Toimintatulot

Toimintatulojen arvioidaan kasvavan kokonaisuutena vuonna 2017 n. 0,5 milj. euroa (1,7 %). Yhdistymisavustuksen määrä vuonna 2017 on 0,9 milj. euroa. Tulojen määrää kasvattavat sisäiset vuokrat, joiden taso kasvaa uusien leasing-rakennusten myötä.

Verotulot

Verotulot koostuvat kunnallisverosta, yhteisöverosta ja kiinteistöverosta. Verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton kuntakohtaista veroennustekehikkoa (10/2016) sekä verottajan arvioita vuoden 2016 verotuloista. Verotulojen arvioidaan jäävän n. 1 % alle vuoden 2016 talousarvion.

Kiky-sopimus vähentää verotettavia tuloja ja sitä kautta myös kunnallisveroa. Tämä on huomioitu talousarvion laadinnassa.

Verotulojen erittely

VEROTULOT	TA 2016	TA 2017	Muutos	%
Kunnallisvero	82 050	81 203	- 847	-1,0 %
Kiinteistövero	5 265	5 270	5	0,1 %
Yhteisövero	2 710	2 620	- 90	-3,3 %
Yhteensä	90 025	89 093	- 932	-1,0 %

Kunnallisvero

Vuonna 2016 tuloveroprosentti on ollut 21 prosenttia. Vuodelle 2017 kunnallisvero on laskettu edelleen 21,0 tuloveroprosentin mukaan, kunnanvaltuuston 7.11.2016 tekemän päätöksen mukaisesti.

Kunnallisveron tuotoksi vuodelle 2017 on arvioitu 81,2 milj. euroa. Kunnallisveron tuottoarvio on n. 1 % pienempi vuoden 2016 talousarvioon nähden.

Yhteisövero

Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta on vuonna 2015 ollut 30,92 %. Kuntaryhmän jako-osuus vuodelle 2017 on hieman kuluva vuotta pienempi, 30,34 %.

Hollolan kunnan yhteisöveron tuotoksi vuonna 2017 on arvioitu 2,6 milj. euroa eli n. 3,3 % vähemmän kuin vuonna 2016.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuottoarvio vuodelle 2017 on n. 5,3 milj. euroa eli kiinteistöveron arvioidaan pysyvän melko lailla vuoden 2016 tasolla. Kiinteistöveroprosentit ovat samat kuin vuosina 2015-2016 eli seuraavat:

Rakennustyyppi	2017
Vakituinen asuinrakennus	0,55 %
Muut kiinteistöt ja maapohja (yleinen)	1,15 %
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	1,10%
Yleishyödylliset yhteisöt	0,0 %

Valtionosuudet vuonna 2017

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palveluiden saatavuuden varmistaminen koko maassa kohtuullisella verorasitteella.

Peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä on uudistunut vuoden 2015 alusta siten kuin järjestelmää on lailla (674/2014) muutettu. Järjestelmämuutoksen siirtymäaika on 2015-2017. Hollola on järjestelmämuutoksessa voittaja, tämä näkyy edelleen vuoden 2017 valtionosuuksissa kasvuna. Vuoden 2017 valtionosuuksia kasvat-
taa myös kiky-sopimuksen aiheuttamien veromenetysten kompensatit.

Kuntaliitto on julkaissut kuntien taloussuunnittelun tueksi ennakkolaskelmat vuoden 2017 valtionosuusrahoituksesta, jotka toimivat kunnan talousarvion valtionosuustietojen pohjana.

Vuoden 2017 valtionosuusprosentti alenee 0,38 %-yksikköä ja on marraskuun tilanteen mukaan 25,23 % (25,61 vuonna 2016). Omarahoitusosuudet ovat puolestaan seuraavat:

- VM 3 620 €/asukas
- OKM 260 €/asukas

Lopulliset kuntakohtaiset valtionosuuspäätökset saadaan tietää vasta vuoden 2016 lopussa. Talousarvion valtionosuuksien määräksi on laitettu varovaisuuden periaatteen mukaisesti n. 36,3 milj. euroa, mikä on n. 2,1 % kuluvan vuoden valtionosuuksia suurempi.

VALTIONOSUUDET	TA 2016	TA 2017	Muutos	%
Yhteensä	35 559	36 300	741	2,1 %

Rahoitus

Lainanotto

Tulorahoituksella pystytään kattamaan investoinneista hieman yli puolet 59,9 % (v. 2016 n. 58,6 %), joten hie-
man alle puolet rahoitustarpeesta on katettava vieraalla pääomalla. Uutta talousarviolainaa nostetaan vuonna
2017 arviolta 15 milj. euroa. Lainojen lyhennyksiin on varattu n. 8,7 milj. euroa.

Lainamäärä on kasvanut kolmen vuoden aikana merkittävästi ja lainamäärä kasvaa edelleen varsin korkeasta
investointitasosta ja tulorahoituksen riittämättömyydestä johtuen, leasing-ratkaisuista huolimatta.

Lainakanta vuoden 2017 lopussa on arviolta n. 73,8milj. euroa ja lainaa asukasta kohti yli 3 388 euroa, mikä
ylittää valtakunnallisen keskiarvon.

1.7 Väestö ja työllisyys

Hollolan kunnan asukasluku on ollut laskusuunnassa. Vuonna 2016 väestö ei myöskään ole kasvanut lain-
kaan, vaan Väestörekisterikeskuksen tietojen 9/2016 perusteella asukasluku on vuoden 2016 alusta vähenty-
nyt 109 asukkaalla. Tämä tuo omat haasteensa myös talouden tasapainottamiseen vähentyvien verotulojen
johdosta. Paineita tuo myös väestön ikärakenteen kehittyminen -väestön ikääntyminen.

Työttömyyden kehitys

Hollolassa työttömyysaste on perinteisesti ollut yksi Päijät-Hämeen alhaisimpia. Syyskuun 2016 työllisyyskat-
sauksen mukaan Hollolan työttömyysaste on maakunnan alhaisin, 9,9 %. Työttömyys on laskenut vuoden
takaiseen ajankohtaan nähden valtakunnallista kehitystä mukaellen. Koko Päijät-Hämeen työttömyysaste on
kuluvaan vuoden syyskuussa ollut 14,3 %, mikä on edellisvuotta n. 1 % -yksikön alhaisempi.

Hämeen Ely-keskus, Työllisyyskatsaus: Päijät-Hämeen työttömyysasteet (09/2016)

KUNTA	9/2016	8/16	9/15	muutos 8/16	muutos 9/15
Asikkala	10,4	10,7	11,1	-0,3	-0,7
Hollola	9,9	10,4	10,8	-0,5	-0,9
Kärkölä	11,6	11,6	12,1	0,0	-0,5
Lahti	16,1	16,6	17,0	-0,5	-0,9
Orimattila	11,6	11,7	13,0	-0,1	-1,4
Padasjoki	12,2	12,3	14,0	-0,1	-1,8
Lahden seutu	14,4	14,9	15,3	-0,5	-0,9
Hartola	11,2	11,3	13,0	-0,1	-1,8
Heinola	15,0	14,9	16,3	0,1	-1,3
Sysmä	10,7	11,0	12,9	-0,3	-2,2
Heinolan seutu	13,9	14,0	15,5	-0,1	-1,6
PÄIJÄT-HÄME	14,3	14,8	15,3	-0,5	-1,0

Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä on puolestaan kasvanut 12 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien kasvu on kustannusten kertymisen näkökulmasta haasteellista.

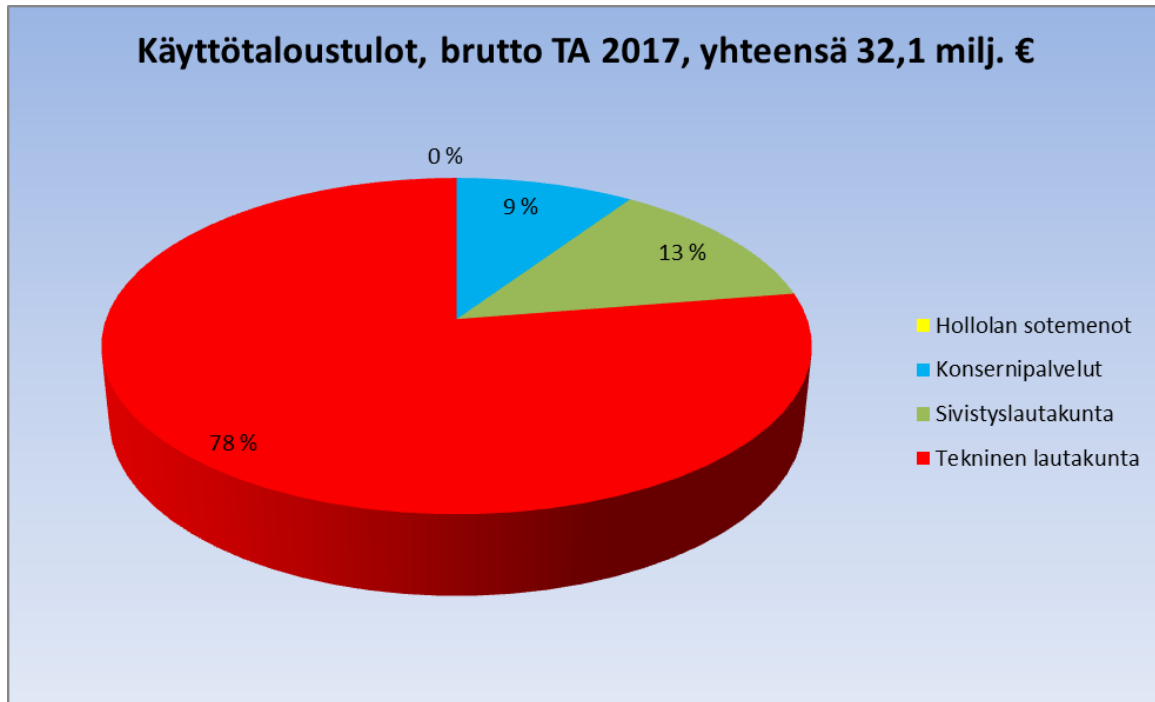
Ely-keskus, Työllisyyskatsaus: Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleet (09/2016)

KUNTA	9/2016	8/16	9/15	muutos 8/16		muutos 9/15	
Asikkala	141	149	140	-8	-5 %	1	1 %
Hollola	510	518	454	-8	-2 %	56	12 %
Kärkölä	101	100	92	1	1 %	9	10 %
Lahti	3 968	4 069	3 703	-101	-2 %	265	7 %
Orimattila	377	375	398	2	1 %	-21	-5 %
Padasjoki	72	73	77	-1	-1 %	-5	-6 %
Lahden seutu	5 169	5 284	4 864	-115	-2 %	305	6 %
Hartola	33	32	47	1	3 %	-14	-30 %
Heinola	461	463	463	-2	0 %	-2	0 %
Sysmä	43	42	67	1	2 %	-24	-36 %
Heinolan seutu	537	537	577	0	0 %	-40	-7 %
PÄIJÄT-HÄME	5 706	5 821	5 441	-115	-2 %	265	5 %

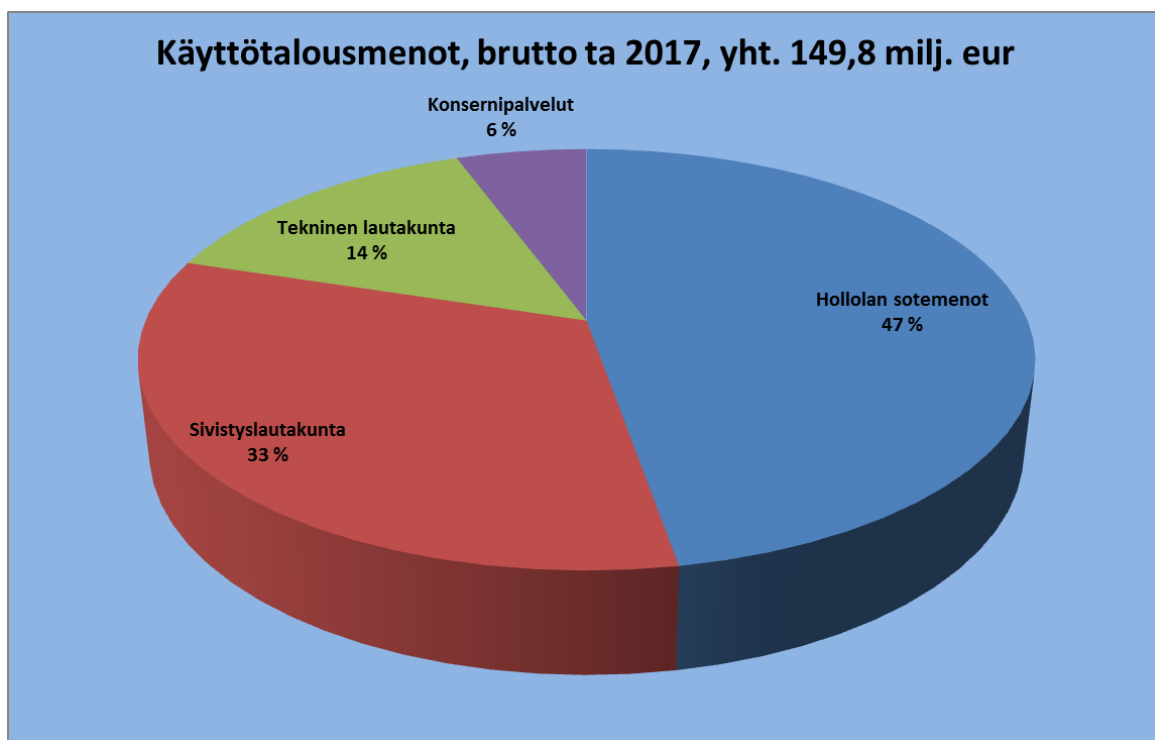
2. Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa asetetaan toimialoittain toiminnalliset tavoitteet sekä budjetoidaan näiden vaatimat tulot ja menot.

Käyttötaloustulot

Käyttötalousmenot

KÄYTTÖTALOUSOSA	
<i>Toimielin</i>	<i>Sitovuustaso valtuustoon nähden menojen ja tulojen erotus eli nettomeno</i>
Kunnanhallitus	Konsernipalvelut Sosiaali- ja terveystaloudet
Sivistyslautakunta	Sivistyspalvelut
Tekninen lautakunta	Tekniset palvelut Toimitilapalvelut (taseyksikkö) Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)

Käyttötalouden toimialoittaiset talousarvioluvut vuodelta 2016 (vertailuvuosi) sisältävät 26.9.2016 mennessä hyväksytyt talousarviomuutokset.

2.1 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan vuonna 2017 kuuluvat sekä konsernipalvelut että Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystaloudien kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

Tuloarviot ja määrärahat

KUNNANHALLITUS	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATULOT	4 014 232	4 317 700	3 037 900	3 037 900	2 137 900
Muutos			-29,6 %	0,0 %	-29,6 %
TOIMINTAMENOT	79 110 479	81 254 200	79 208 100	80 515 400	80 815 400
Muutos		2,7 %	-2,5 %	1,7 %	0,4 %
TOIMINTAKATE (NETTO)	-75 096 247	-76 936 500	-76 170 200	-77 477 500	-78 677 500
Muutos		2,5 %	-1,0 %	1,7 %	1,5 %

*TP 2015 sisältää Hämeenkosken luvut

2.1.1 Konsernipalvelut

Vastuhenkilöt: Talousjohtaja Hanna Hurmola-Remmi

Toiminnan kuvaus

Konsernipalvelut -toimiala sisältää seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, tietohallintopalvelut ja työllisyyspalvelut. Menoihin sisältyy myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta, maaseutupalvelut ja EU- hankkeisiin varatut määrärahat.

Kunnanhallituksen ja konsernipalvelujen tehtävänä on valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti huolehtia kunnan tarkoituksenmukaisesta ja tuloksellisesta hoitamisesta ja tällöin seurata yleistä yhteiskunnallista ja maakunnallista kehitystä kunnan toiminta-ajatuksen toteutumisen ja päämäärien kannalta. Tehtävänä on myös huolehtia kunnan organisaation ja sen eri toimialojen suunnittelusta ja kehittämisestä sekä kunnan taloudellisten, teknisten ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Konsernipalveluiden tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinto-, talous- henkilöstö- ja tietohallintopalveluista keskitetysti siten että muut toimialat saavat tarvitsemansa palvelut. Työllisyyspalvelujen tehtävänä on Hollolan kunnan työllistymisen edistämiseen tähtäävien palvelujen kokonaiskoordinointi ja kehittäminen ja työllisyystoiminnan asiakastyö.

Konsernipalvelujen toimialan toiminnalliset tavoitteet pohjautuvat yhdistymishallituksen hyväksymän päivitetyn kuntastrategian mukaisiin linjauksiin:

- tasapainoinen talous,
- hyvinvoiva kuntalainen ja toimivat peruspalvelut,
- vetovoimainen kunta, kehittyvät elinkeinot ja työllisyys
- hyvinvoiva, osaava ja työstä innostunut henkilöstö

Toiminnan muutokset ja perustelut

Toimialaa johtaa talousjohtaja. Toiminnassa ei vuonna 2017 ole talousarvion näkökulmasta suuria toiminnallisia muutoksia. Hyvinvointikuntayhtymän perustaminen vähentää henkilöstömäärää viidellä henkilöllä ja tarkoittaa myös toimintatapoihin tehtäviä muutoksia. Talousarvio sisältää myös hyvinvointikoordinaattoria varten varatut määrärahat, muutoin uuden johtamisjärjestelmän vaikutusta ei ole talousarviossa huomioitu. Määräraha-varauksena vuoden 2017 talousarviossa ovat myös varaus kuntavaaleihin, SAP-järjestelmämuutokseen ja valtuustojärjestelmän uudistamiseen sekä varaus Jukolan Viestin toteutukseen. Konsernipalveluiden talousarvio sisältää myös yhdistymisavustuksella katettavat kehittämishankkeet ja yhdistymisavustuksen.

Tuloarviot ja määrärahat

KONSERNIPALVELUT	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATULOT	3 140 363	3 477 700	3 037 900	3 037 900	2 137 900
Muutos			-12,6 %	0,0 %	-29,6 %
TOIMINTAMENOT	8 687 515	9 228 200	8 418 100	8 418 100	8 418 100
Muutos		6,2 %	-8,8 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE (NETTO)	-5 547 152	-5 750 500	-5 380 200	-5 380 200	-6 280 200
Muutos		3,7 %	-6,4 %	0,0 %	16,7 %

*TP 2015 sisältää Hämeenkosken luvut

Tavoitteet ja mittarit

STRATEGINEN TAVOITE: TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Tuottavuuden jatkuva kehittäminen ja nopea reagointi	Yksityisten ja järjestöjen palvelutarjonta vaihtoehtona ja täydennyksenä kunnallisille palveluille	Kumppanuusajattelun kehittäminen ja yhteistyön lisääminen yksityisten ja järjestöjen kanssa – tukena tässä toiminnassa	Yhteisten matalan kynnyksen tapahtumien ja tilojen tai puitteiden järjestämisen/järjestämisessä tukeminen Yhteistoiminnan kehittäminen vammais- ja vanhusneuvoston ja nuorisovaltuuston kanssa
Vastuulliset investoinnit	Investointivaihtoehtojen laaja-alainen arviointi	Investointien vaihtoehtolaskelmat ja kokonaistaloudellisuuden arviointi ja eri rahoitusvaihtoehtojen selvittäminen.	Vaikutusten arviointimalli käyttöön. Leasing-rahoitusta koskevien linjausten määrittely.
Konserniohjaus ja riskienhallinta	Omistajapolitiikan terävöittäminen	Tavoitteiden asettaminen hyvinvointikuntayhtymälle ja muille konserniyhteisöille. Omistajapolitiikan seurantamalli	Tavoitteet ja niiden systemaattinen toteutumaseuranta

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen	Matalan kynnyksen talousneuvonta	Toiminnan vakiinnuttaminen ja edelleen kehittäminen osana työllisyyspalveluiden toimintaa
Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut	Palvelumuotoilu; asiakkaiden mukaan ottaminen palvelusuunnitteluun	Osallistamisen keinojen ja välineiden kehittäminen	Sähköisten välineiden kehittäminen työn tueksi esim. HollolaNyt – sovelluksen hyödyntäminen Osallistuva budjetointi
Kuntalaisten omatoimisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen	Omatoimisuuden edistäminen sähköisin palveluin	Sähköisten palveluiden systemaattinen kehittäminen –digitalisaation eteenpäin vieminen	Digi-kunta kokeiluun osallistuminen

STRATEGINEN TAVOITE: VETOVOIMAINEN KUNTA, KEHITTYVÄT ELINKEINOT JA TYÖLLISYYS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Vaikuttava elinkeinotoimi ja työllisyyden edistäminen	Elinkeinotoimen ja työllisyydenhoidon yhteenkytkentä vaikuttavuuden lisäämiseksi	Työllisyyspalveluiden toiminnan kytkeminen elinvoimatehtäviin.	Yhteisten projektien ja tapahtumien järjestäminen
	Aktiiviset työllisyystoimenpiteet verkostoitumalla ja kehittämällä uusia toimintatapoja	Toimenpiteiden aktiivinen kehittäminen yhteistyössä yhteistyökumppanien kanssa.	Työllistämisverkostolle tarjotaan sähköinen alusta verkoston toiminnan tueksi
Markkinointi ja viestintä	Uusien välineiden käyttöönotto kunnan tiedottamisessa	Sosiaalisen median käytön laajentaminen Uusien osallistavien ja toiminnan seurannan välineiden kehittäminen	Some-työkalujen laajempi käyttöönotto koko organisaatiossa -edistäminen Verkkoalustatoiminnan laajentaminen yhteistyössä yhdistysten kanssa Valtuuston kokousten verkkolähteykset käyttöön

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Vetovoimainen työnantaja	Näkyvä ja toimiva rekrytointi	Rekrytointiprosessien kehittäminen	Prosessikuvauksen laatiminen ja ohjeistus, olemassa olevien välineiden parempi hyödyntäminen
	Työyhteisöjen toimintatapa tukee työssä jatkamista koko työuran	Työkykyjohtamisen kehittäminen	Toimintamalli laadittu v. 2017

2.1.2 Sosiaali- ja terveystalvet, Hollolan kunnan osuus

Vastuuhenkilöt: Kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Toiminnan kuvaus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluvat myös Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvetujen kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

Sosiaali- ja terveystalvetujen vastuualue sisältää seuraavat kustannuspaikat:

180011201 Sosiaali- ja terveystalvetujen hallinto
 180011202 Sosiaalipalvelut
 180011203 Perusterveydenhuolto
 180011204 Akuutti 24
 180011205 Ensihoito
 180011206 Erikoissairaanhoito
 180011207 Ympäristöterveydenhuolto

Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvetujen järjestäminen on ollut vuodesta 2007 Läntisen perusturvapiirin vastuulla. Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystalvetymän jäsenkunnat käynnistivät yhteisen valmistelun marraskuussa 2014 tavoitteena kaikkien kunnallisten sosiaali- ja terveystalvetujen kokoaminen yhteen organisaatioon. Vuonna 2014 aloitetun yhteisen hyvinvointikuntayhtymän valmistelun perusteella Hollolan kunnanvaltuusto on päättänyt 13.6.2016 kokouksessaan siirtää Kuntalain 8 §:n mukainen järjestämisvastuu perussopimusluonnoksen 2 §:n kohdan 1 ja 2 osalta eli sosiaali- ja perusterveydenhuollon ja ympäristöterveydenhuollon osalta Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle 1.1.2017 lukien edellyttäen, että hyvinvointikuntayhtymään siirtyy vähintään Oivan, Aavan (pääosa väestöpohjasta) ja Lahden terveydenhuollon ja sosiaalihuollon kokonaisuus henkilöstöineen vastaavasta ajankohdasta lukien. Samassa kokouksessa on hyväksytty myös perussopimusluonnos.

Kunnanhallituksen vastuulla ovat Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvetuista aiheutuvat kustannukset. Palvelut ostetaan vuoden 2017 alusta kokonaisuutena Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymältä eli uusi perustettava kuntayhtymä tuottaa kuntalaisille sosiaali- ja perusterveydenhuollon palvelut, sekä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon päivystyksen ja ensihoidon palvelut ja myös ympäristöterveydenhuollon palvelut. Alla esitetyssä taulukossa on esitetty uuden hyvinvointikuntayhtymän Hollolan kunnan vuoden 2017 maksuosuudet.

HOLLOLA SOTE-MENOT

	TP 2015	TA 2016	TPE 2016 (Oivan ilm.)	Ta 2017	Muutos tpe 2016-2017	%
Akuutti	2 332 341	2 342 000	2 842 000	2 800 000	-42 000	-1,5 %
Ensihoito	852 217	879 000	879 000	900 000	21 000	2,4 %
ESH	22 299 884	23 148 000	23 148 000	23 100 000	-48 000	-0,2 %
Ymp. Terveys	275 638	298 700	298 700	280 000	-18 700	-6,3 %
Yhteensä kuntayhtymä	25 760 080	26 667 700	27 167 700	27 080 000	-87 700	-0,3 %
OIVA	42 226 720	41 991 400	42 991 400	42 672 000	-319 400	0,0
Sote/Hyvinvointikuntayhtymä yht.	67 986 800	68 659 100	70 159 100	69 752 000	-407 100	-0,01
OIVA ilman Perustoimeentulotuki	41 457 720	41 132 400	42 132 400	42 672 000	539 600	0,01
Yht. ilman toimeentulotukia	67 217 800	67 800 100	69 300 100	69 752 000	451 900	0,7 %

Kunnanhallituksen alaisiin sosiaali- ja terveystalvetujen kustannuksiin sisältyvät maksuosuudet myös aikaisempina vuosina syntyneistä Hollolan ja Hämeenkosken kunnille siirtyneistä eläkevastuista n. 1 milj. eur (Tii-riimaan kansanterveyshuollon kuntayhtymä).

Hyvinvointikuntayhtymän projektisuunnitelman mukaiset tavoitteet kuntayhtymän toiminnalle on esitetty alla olevassa taulukossa.

Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymän toiminnalle asetetut tavoitteet:

Taloudellinen kestävyys	Vaikuttavuus	Asiakaslähtöisyys
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Soten kokonaiskustannukset sektoreittain kasvavat enintään 1 % vuodessa ▪ Otamme käyttöön kustannustehokkuuteen ja vaikuttavuutta arvioivia mittareita ja niiden pohjalta muodostuvia kannustimia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asukkaiden terveyserot kaventuvat ▪ Palveluiden täydellinen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio ▪ Palveluketjut muodostavat saumattoman kokonaisuuden ▪ Innovatiiviset uudet toimintamallit sekä tietotekniikan ja digitalisaation hyödyntäminen ▪ Tavoitteellinen tiedolla johtaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asiakkaiden tyytyväisyys palveluihin paranee ▪ Hyvinvointiyhtymä on perustasovetoinen, uudelleenorganisoitu ja toimintakulttuuriltaan ennakkoluuloton, nopeasti reagoiva ja ratkaisukeskeinen ▪ Palvelut tuotetaan monituottajamalliin pohjautuen tasalaatuisina keskitetysti ohjatussa palveluverkossa

Myös Hollolan kunta ja Lahden kaupunki asettavat osana omistajaohjausta yhtymälle tavoitteita. Hollolan kunnan yhtymää koskevat tavoitteet on esitetty kappaleessa 7, konsernia koskevat tavoitteet.

Tuloarviot ja määrärahat

HOLLOLAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATULOT	891 602	840 000	0	0	0
Muutos		-5,8 %	-100,0 %	***	***
TOIMINTAMENOT	70 449 771	72 026 000	70 790 000	72 097 300	72 397 300
Muutos		2,2 %	-1,7 %	1,8 %	0,4 %
TOIMINTAKATE (NETTO)	-69 558 169	-71 186 000	-70 790 000	-72 097 300	-72 397 300
Muutos		2,3 %	-0,6 %	1,8 %	0,4 %

2.2 Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistysjohtaja Matti Ruotsalainen

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimen palveluilla tuetaan ja annetaan laaja-alaista ja monipuolista kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille. Lisäksi tarjotaan vapaa-aikatoimen palveluja kuntalaisille sekä luodaan edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle.

Sivistyspalvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, muiden kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä vapaa-aikapalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Tuloarviot ja määrärahat

SIVISTYSLAUTAKUNTA	TP 2015*	TA 2016**	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATUOTOT	7 657 929	4 315 100	4 164 100	4 164 100	4 164 100
Muutos		-43,7 %	-3,5 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAMENOT	45 740 703	48 620 100	48 787 400	48 787 400	48 787 400
Muutos		6,3 %	0,3 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	-38 082 774	-44 305 000	-44 623 300	-44 623 300	-44 623 300
Muutos		16,3 %	0,7 %	0,0 %	0,0 %

*TP 2015 sisältää Hämeenkosken luvut ja Kärkölän toimintamenojen laskutuksen

**TA 2016 liikunnan vastuualue siirtyi tekniseltä toimelta sivistystoimelle

Toiminnan perustelut ja muutokset

Sivistystoimialan toiminta on pitkälti lakisääteistä palvelua kuntalaisille.

Rakenteellisina muutoksina toteutuu keskeisimpänä varhaiskasvatuksen käyttöasteen nousu ja pitkään valmis-teilla olleen yhtenäiskouluprosessin eteneminen suunnitelmien mukaisesti uusien oppimisympäristöjen valmistuessa. Toteutuksella on iso vaikutus siihen, että oppimisen tuen palvelujen kokonaisuus saadaan toimimaan niin vaikuttavasti kuin se on mahdollista. Tämä on keskeistä myös kulurakenteen kasvun hillinnässä. Vapaa-aikatoimen uudelleen organisointi on käynnissä ja siihen liittyen toimintamalleja on päivitetty ja päivitetään, jotta ne vastaavat paremmin kuntalaisten tarpeisiin laaja-alaisesti.

Tavoitteet ja mittarit

STRATEGINEN TAVOITE: TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Tuottavuuden jatkuva kehittäminen ja nopea reagointi	Yksityisten ja järjestöjen palvelutarjonta vaihtoehtona ja täydennyksenä kunnallisille palveluille	- kolmannen sektorin toiminnan mahdollistaminen samoissa tiloissa	- toimijoiden määrä, käyttäjiä/kk
	Luonnollisen poistuman hyödyntäminen ja työpanoksen tarkempi kohdentaminen	- henkilöstön käyttö toimialan sisällä palvelujen tuottamisen ja osaamisen näkökulmasta - varhaiskasvatushenkilöstön käyttöaste 90 %	- käyttöasteen seuranta
	Talousseurannan ajan tasaisuus ja nopea reagointi poikkeamiin	- aktiivinen talouden seuranta ja raportointi - mittareiden kehittäminen	- kuukausittainen raportointi - toimivat, luotettavat ja vertailtavat laskenta-perusteet
Vastuulliset investoinnit	Optimaalinen palveluverkko	- tasalaatuisten peruspalveluiden tuottaminen - vaativien palveluiden keskittäminen - oppimisympäristöjen täysimääräinen hyödyntäminen varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelman mukaisesti	- maakunnalliset ja kuntakohtaiset arvioinnit - palveluiden toteuttaminen keskitetysti - toteutumisaste käytännössä
	Investointivaihtoehtojen laaja-alainen arviointi	- tehtyjen investointien hyödyntäminen	- täyttöaste

STRATEGINEN TAVOITE:TASAPAINOINEN TALOUS			
		TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Konserniohjaus ja riskienhallinta	Omistajapolitiikan terävöittäminen	Kansalaisopistotoiminnan painopisteiden yhteensovittaminen kuntastrategian painopisteiden kanssa	Kansalaisopistotoiminnan painopisteiden selkeämpi yhteensovittaminen osaksi omaa toimintaa (mm. ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttaminen) v. 2017 aikana
	Riskien ennaltaehkäisy ja hallinta	riskienhallintasuunnitelman päivittäminen	suunnitelma päivitetty

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - oikeisiin palveluihin ohjaaminen oikea-aikaisesti - verkostoituminen (SOTE ja seutuyhteistyö yms.) 	<ul style="list-style-type: none"> - hyvinvointisuunnitelman mukaisesti toteutuneet erityiset opetusjärjestelyt, erityisnuorisotyö ja etsivä nuorisotyö - toteutunut rajapintayhteistyö - LAPE rakenteiden kokonaisuus kunnossa lasten ja nuorten palveluiden osalta
	Syrjäytymisen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> - asiakkaan kohtaaminen ja peruspalveluiden tasalaatuisuus 	<ul style="list-style-type: none"> - jatko-opintopaikan saaneiden lukumäärä 100 % - etsivän nuorisotyön tavoitettavuus 100 %
	Terveyserojen kaventaminen	<ul style="list-style-type: none"> - terveysliikunnan toteutuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - ohjatun liikuntatoiminnan osallistujamäärä/kk - liikunnan lisääminen kaikkiin palveluyksiköihin

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut	Systemaattinen palveluarviointi	<ul style="list-style-type: none"> - pedagogiset arviot ja selvitykset - vapaa-aikapalveluiden intensiiviryhmien perustaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - pedagogiset arviot ja selvitykset on tehty - toteutuneet ryhmät
	Palvelumuotoilu; asiakkaiden mukaan ottaminen palvelusuunnitelmaan	<ul style="list-style-type: none"> - uuden varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelman osallistamisen toteutuminen - toiminnan suunnittelu yhdessä asiakkaiden kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> - osallistujien määrä - osallistujien määrä
Kuntalaisten omatoimisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen	Yhteisvastuun kehittäminen osallistamalla kuntalaisia	<ul style="list-style-type: none"> - yhteistyö esim. vanhempainyhdistysten, oppilaskuntien, nuorisovaltuuston kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> - kokoukset, tapaamiset ja niiden toteuttaminen
	Palvelurakenteen muuttaminen avopainotteisemmaksi	<ul style="list-style-type: none"> - tilojen monipuolisten käyttömahdollisuuksien lisääminen 	<ul style="list-style-type: none"> - ryhmien määrä
	Omatoimisuuden edistäminen sähköisin palveluin	<ul style="list-style-type: none"> - hoitoaikailmoittaminen sähköisesti - Wilman käytön seuranta - omatoimikirjaston käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> - käyttöaste - käyttöaste - käyttöaste
	Kolmannen sektorin roolin lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> - kerhotoiminnan kehittäminen lapsille, nuorille ja aikuisille 	<ul style="list-style-type: none"> - toteutuneiden kerhojen lukumäärä

STRATEGINEN TAVOITE: VETOVOIMAINEN KUNTA, KEHITTYVÄT ELINKEINOT JA TYÖLLISYYS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Markkinointi ja viestintä	Uusien välineiden käyttöönotto kunnan tiedottamisessa	- palautejärjestelmän ja uuden kyselyn hyödyntäminen	- kyselyvastausten kattavuus

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Kaikki arvioivat ja kehittävät	Keskeisten kehittämiskohteiden valinta ja toteutus	- säännöllinen Caf-arviointi	- arvioinnin toteutuminen
Hyvät työyhteisötaidot, osaaminen ja laadukas esimiestyö	Työelämätaito- ja työhyvinvointivalmennukset sekä esimiesvalmennukset työhyvinvointikyselyn ja lähtökyselyjen tulosten perusteella	- esimiesten säännöllinen kokoontuminen	- toteutuneet kokoukset
Vetovoimainen työnantaja	Näkyvä ja toimiva rekrytointi	- työnantajan maineesta huolehtiminen	- työhyvinvointikyselyt
	Työyhteisöjen toimintatapa tukee työssä jatkamista koko työuran	- laadukas esimiestyö	- työkykyjohtaminen

Tunnusluvut

VARHAISKASVATUSPALVELUT *)	TP 2015 (12.2.2016)	TA 2016 (11.1.2016)	TAE 2017
Päivähoito *)			
0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	1 786	1 935	1 935
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	659	650	567
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	99	106	75
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoitossa	136	134	158
Kotihoidon tuki			
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	279	332	273
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	433	507	417
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	4 413	4 290	5 218
Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi			
Päiväkodit	11 792	11 626	13 715
Perhepäivähoito	11 358	10 904	13 972
Yksityinen päivähoito	10 487	8 052	8 038
Hoitopäivän hinta (netto)			
Päiväkodit	69,50	69,95	59,37
Perhepäivähoito	60,46	84,11	60,87
Esiopetus			
Lapsia esiopetuksessa,	275,0	274	291
joista päivähoitoa tarvitsee	185,0	187	194
Käyttömenot (netto) / 1 000 € (sisältää esiopp. päivähoiton)		2 783	2 747
Käyttömenot (netto) / esioppilas (sisältää esiopp.päivähoiton)		10 156	9 440
YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS	TP 2015 (12.2.2016)	TA 2016 (11.1.2016)	TAE 2017 (20.9.2016)
Perusopetus **)			
Lapsia perusopetuksessa	2 457,5	2 594	2 554
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	175,0	187	171
Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis. ip-toim.)	21 805	23 678	23 828
Käyttömenot (brutto) € / oppilas	7 499	8 514	8 744
Kotikuntakorvauksen perusosa € / oppilas	6 226	6 694	6 574
MUUT KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT	TP 2015 (12.2.2016)	TA 2016 (11.1.2016)	TAE 2017
Wellamo-opisto, opetustunteja	9 829	11 050	11 050
VAPAA-AIKAPALVELUT	TP 2015 (12.2.2016)	TA 2016 (11.1.2016)	TAE 2017 (14.11.2016)
Kirjastopalvelut ***)			
Lainausten määrä	275 536	300 000	271 000
Kävijöiden määrä	171 203	165 000	177 000
Lainan hinta, euroa	3,24	3,60	3,85
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia / vko)	64,00	59,00	70,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	10	11	11
Nuorisopalvelut			
Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-28 vuotiaat)	7 133	7 653	7539
Menot (brutto) € / 0-28 vuotias	41,89	66,14	64,29
Valtionosuus nuorisotyöhön	31 430	34 094	33586
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	4	5	5
Liikuntapalvelut (siv:lle vuodesta 2016 alkaen)			
Uimahallin käynti € / kerta (sis. kuntosalin käytön)****)		4,00	4,00
Uimahallin kävijämäärä (käyntikertojen lukumäärä)		140 000	140 000
Uimakoulu- ja osallistuvien lukumäärä		300	350
Valtionosuus liikuntatoimintaan		0	85 522
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä		4	4

*) Esioppilaan päivähoiton kulut kuuluneet ennen v. 2015 päivähoitoon, nyt esiopetuksessa.

**) Perusopetuksen käyttömenot sisältäneet ennen v. 2015 myös esiopetuksen kustannukset, nyt esiopetuksessa.

***) Kirjaston Ta 2016-17 tunnuslukuihin vaikuttaa Kalliolan kirjaston sulkeminen kesällä 2015.

Hämeenkosken vaikutus näkyy luvuissa vuodesta 2016 alkaen.

2.3 Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: tekninen johtaja Heli Randell

Palvelusuunnitelman kuvaus

Tekninen toimiala edesauttaa monipuolisen asumismahdollisuuksien syntymistä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittämisestä. Toimiala tuottaa elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, vastaa toimitilojen ja liikuntapaikkojen rakennuttamisesta ja ylläpidosta, huolehtii joukkoliikenteen suunnittelusta ja asuntotoimen viranomaistehtäväjärjestelyistä. Lisäksi tekninen toimiala vastaa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä.

Tekninen toimiala toimii teknisen lautakunnan ohjauksessa tuottaen tehokkaita, taloudellisia ja asiakaslähtöisiä palveluita kuntalaisille ja sisäisille asiakkaille. Toimiala jakautuu organisatorisesti seuraaviin kokonaisuuksiin: maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto, kaavoitus, kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, toimitilapalvelut, vesihuoltolaitos ja hallinto.

Tuloarviot ja määrärahat

TEKNINEN LAUTAKUNTA ILMAN TASEYKSIKÖITÄ	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATUOTOT	2 036 427	1 312 700	1 082 000	1 082 000	1 082 000
Muutos		-35,5 %	-17,6 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKULUT	7 592 161	6 653 700	6 567 600	6 567 600	6 567 600
Muutos		-12,4 %	-1,3 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	-5 555 734	-5 341 000	-5 485 600	-5 485 600	-5 485 600
Muutos		-3,9 %	2,7 %	0,0 %	0,0 %

*TP 2015 sisältää Hämeenkosken luvut

TEKNINEN LAUTAKUNTA (sis. Vesihuoltolaitoksen ja Toimitilapalvelut)	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATUOTOT	23 727 794	22 919 900	24 886 600	24 886 600	24 886 600
Muutos		-3,4 %	8,6 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKULUT	22 840 210	20 451 800	21 797 200	21 797 200	21 797 200
Muutos		-10,5 %	6,6 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	887 584	2 468 100	3 089 400	3 089 400	3 089 400
Muutos		178,1 %	25,2 %	0,0 %	0,0 %

Toiminnan perustelut

Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän ja kunnan uusi johtamisjärjestelmä vaikuttavat Teknisen toimialan tavoitteisiin, tehtäviin ja organisoitumiseen. Merkittävin kehittämisalue on tukipalveluiden (ruoka-, siivous- ja kiinteistöhoitopalvelut) sijoittuminen kunnan uudessa organisaatiossa konsernipalveluiden ohjaukseen. Johtamisjärjestelmän muutoksen yhteydessä Teknisen toimialan nimeksi muuttuu Elinvoiman palvelualue, johon tulee uutena toimintana työllisyyspalvelut. Uudesta johtamisjärjestelmästä ei ole tehty päätöstä tätä kirjoitettaessa.

Talousarvion valmistelua on ohjannut vahvasti talouden niukkenevat varat. Talousarvio edellyttää toimintatapojen ja palvelujen määrän ja laadun uudelleenarviointia. Yksi merkittävä uusi toimintatapa on sähköiseen asiointiin siirtyminen. Tämä edellyttää pitkäjänteisen työn lisäksi suurehkoa taloudellista panostusta, jotta asiakkaille mahdollistuu joustava sähköinen asiointi. Talousarvio perustuu pitkälti aiempaan budjettirakenteeseen. Suurimmat muutokset liittyvät mm. sisäisiin muutoksiin (lämpö-, vesi- ja sähkömaksut siirtyvät sisäisiltä asiakailta teknisen maksettavaksi, tontin-myyntiin ja jalostukseen liittyvä sisäinen laskutus konsernipalveluiden ja teknisen välillä lopetetaan), vuokratulot kasvavat uuden paloaseman valmistumisen myötä ja Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen maksut pienenevät.

Talousarviovalmistelu on tehty nykyisen, voimassa olevan organisaation ja siihen kohdistuvien talousarvion valmisteluvaiheen muutosten mukaisena. Henkilöstölisäystä nykyiseen verrattuna on noin 1,5 henkilötyövuotta (hortonomi, rakennustarkastaja, liikunta-alueiden hoitaja). Eläköityvien työntekijöiden osalta tarkastelleen toiminnan edellyttämä resursointi.

Myös Teknisellä toimialalla tiedostetaan talouteen liittyvät riskit. Talouden tiukka seuranta ja seurantaprosessin toiminta korostuu vuosi vuodelta. Talouden osalta hallintatoimenpiteinä riskin pienentämiseksi ovat tehostaminen, toimintatapojen muuttaminen, priorisointi ja kielteisten vaikutusten minimointi. Vastuuhenkilöiden talousvastuu ja työntekijöiden kustannustietämys helpottavat riskin hallintaa.

Yhtenä Teknisen toimialan riskinä on työntekijöiden jaksaminen ja pysyminen. Organisaatio on pieni ja näin erittäin haavoittuvainen niukkojen henkilöstöresurssien vuoksi. Jaksamiseen pystytään vaikuttamaan uusilla toimintatavoilla, osaamisen kehittämisellä ja resurssien lisäämisellä ostopalveluna.

Tavoitteet ja mittarit

STRATEGINEN TAVOITE: TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Vastuulliset investoinnit	Optimaalinen palveluverkko	Yleiskaavoitus ohjaa palveluverkon sijoittamista.	Strategisen yleiskaavan hyväksyminen (kevät 2017) ja toteutumisen seuranta.
Konserniohjaus ja riskienhallinta	Omistajapolitiikan terävöittäminen	Maanhankinta strategisen yleiskaavan ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti.	Maapoliittinen ohjelma sisältäen keinot maanhankinnan edistämiseksi on valmis ja hyväksytty vuoden 2017 keväällä.

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut	Systemaattinen palveluarviointi	Joustava ja sujuva lupahakemusten käsittely rakennus- ja ympäristövalvonnassa.	Päätöksen valmistuminen siitä, kun tarvittavat asiakirjat on saatavilla <ul style="list-style-type: none"> - rakennuslupa 3 vk - ympäristö- ja maaineslupa 4 kk - meluilmoitus 1 kk

STRATEGINEN TAVOITE: VETOVOIMAINEN KUNTA, KEHITTVÄT ELINKEINOT JA TYÖLLISYYS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Mahdollistava kaavoitus ja vetovoimainen ympäristö	Riittävä tonttitarjonta	Riittävä tonttitarjonta seuraavalle viidelle vuodelle kysyntää vastaavasti.	Kunnan tonttireservi/ 5 vuotta (asemakaava lainvoimainen) <ul style="list-style-type: none"> - Omakotitontit 150 kpl - Muut pientalot 5000 k-m² - Kerrostalot 12 500 k-m² (mukana yksityiset) - Yritystontit 100 ha <p>Kaavoitusohjelman toteutumisseuranta</p> <p>Tonttien luovutussuunnitelman seuranta</p> <p>Tonttiluovutusten seuranta</p>
Vaikuttava elinkeinotoimi ja työllisyyden edistäminen	Osaamisen kehittäminen	Ladec ja LahtiRegionin markkinointiyhteistyön tiivistäminen kunnan kanssa	Aikataulutettu yhteistyösuunnitelma vuodelle 2017 ja osallistuminen suunnitelman mukaan

Tunnusluvut

	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TA 2018	TA 2019
Kuntatekniikka ja varikkotoimi					
Liikennealueiden hoito, €/asukas	30,6	20,2	21,7	22,0	22,3
Puistojen ja viheralueiden hoito, €/asukas	5,9	6,5	7,3	7,5	7,7
Ajoneuvojen käyttöaste, %	83	92	92	92	92
Liikunta-alueiden hoito €/asukas	19,31	23,2	19,3	19,2	19,0
Maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto					
Raakamaan hankinta, hehtaaria	0	20	20	20	20
Tonttireserviä (AO) yht. kpl	195	355	320	330	340
Tonttireserviä (AP, AR), yht. k-m ²	30 658	35 616	34 016	32 416	32 416
Tonttireserviä (AK,AL) yht. k-m ²	9 500	17 400	14 900	12 400	12 400
Tonttireserviä (T) yht. ha (v. 2015 alkaen)	29	36	36	36	36
Tonttireserviä (K) yht. ha (v. 2015 alkaen)	10	10	10	10	10
Tonttireserviä (LTA) yht. ha (v. 2015 alkaen)	65	65	65	65	65
Tonttireserviä (P) yht. ha (v. 2016 alkaen)					
Uusia AO-tontteja annettu luovutukseen (v. 2016 alkaen)	--	52	12	14	42
Myyty tai vuokrattu (AO), kpl	22	33	20	20	30
Myyty tai vuokrattu (AP,AR), k-m ²	0	1 600	1 600	1 600	1 600
Myyty tai vuokrattu (AK,AL), k-m ²	0	8 280	2500	2500	2500
Kaavoitus					
Asemakaava ja muutos yhteensä ha	59,6	84	20	20	20
Uutta rakennusoikeutta (AP, AR), k-m ²	0	4 800	2 440	0	0
Uutta rakennusoikeutta (AK,AL), k-m ²	5 500	25 680	15 600	33 000	21 000
Uusia kaavoitettuja tontteja (AO), kpl	0	4	55	150	0
Rakennusvalvonta					
Rakennuslupien ja ilmoitusten määrä	288	300	310	310	310
Valmistuneet asunnot	48	70	70	70	70
Väestö:	22 700	23 900	24 079	24 260	24 442

2.3.1 Toimitilapalvelut

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Heli Randell / tilakeskuspäällikkö Tuomo Vesikko

Palvelusuunnitelman kuvaus

Toimitilapalvelut vastaa kunnan kiinteistöjen rakennuttamisesta, kunnossapidosta ja hoidosta. Toimitilapalveluiden tehtäviin kuuluu myös kunnan metsien, torin ja peltojen hoito. Vuokra-asunnot ja niihin liittyvä asuntojen vuokraustoiminta on tarkoitus siirtää pääosin Hollolan Asuintalot Oy:lle.

Toimitilapalveluihin kuuluva ruoka- ja siivouspalvelut tuottaa laadukkaat ateriat ja vastaa tilojen siisteydestä tehokkaasti ja taloudellisesti ottaen huomioon myös nautittavuus ja viihtyvyystekijät.

Tuloarviot ja määrärahat

TOIMITILAPALVELUT, TASEYKSIKKÖ	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATUOTOT	17 705 467	17 526 400	19 723 800	19 723 800	19 723 800
Muutos		-1,0 %	12,5 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKULUT	13 076 748	11 604 600	13 054 500	13 054 500	13 054 500
Muutos		-11,3 %	12,5 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	4 628 719	5 921 800	6 669 300	6 669 300	6 669 300
Muutos		27,9 %	12,6 %	0,0 %	0,0 %

Toiminnan perustelut

Vuoden 2017 alusta alkaen sosiaali- ja terveystoimen kiinteistöt vuokrataan hyvinvointikuntayhtymälle. Heinson ja Kalliolan koulut valmistuvat kesällä 2017 ja ne otetaan käyttöön elokuussa. Henkilöstöön vaikuttavat eläköityminen ja ruokahuollon osalta hyvinvointikuntayhtymän suunnittelemat ratkaisut mm. Padasjoen terveyskeskuksen keittiön ja Hollolan vanhainkodin osalta. Hollolan kunnan organisaatiomuutokset ja hyvinvointikuntayhtymät ratkaisut vaikuttavat toimitilapalvelujen kokonaisuuteen merkittäväällä tavalla. Toiminnan uudelleen järjestäytyminen ratkaistaan tulevan vuoden aikana.

Tavoitteet ja mittarit

STRATEGINEN TAVOITE:TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Konserniohjaus ja riskienhallinta	Omistajapolitiikan terävöittäminen	Kiinteistöjen salkutus päivitetään kerran vuodessa.	Päivitys toteutettu 1.10 mennessä

STRATEGINEN TAVOITE: TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Tuottavuuden jatkuva kehittäminen ja nopea reagointi	Yksityisten ja järjestöjen palvelutarjonta vaihtoehtona ja täydennyksenä kunnallisille palveluille	Tukipalvelujen järjestäminen selvitetään sote-ratkaisun yhteydessä.	Selvitys on valmis 30.4.2017
	Talousseurannan ajantasaisuus ja nopea reagointi poikkeamiin	Haahtela -järjestelmän hyödyntäminen sisäisen vuokran määrittelyssä selvitetään. Laaditaan ohjeistus vuokraperiaatteiden määrittämiseksi.	Selvitys on valmis 3/2017.
Vastuulliset investoinnit	Investointivaihtoehtojen laaja-alainen arviointi	Investointien vaihtoehtolaskelmat ja kokonaistaloudellisuuden arviointi ja eri rahoitusvaihtoehtojen selvittäminen.	Vaikutusten arviointimalli käyttöön. Leasing-rahoitusten koskevien linjausten määrittely.

Tunnusluvut

	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TA 2018	TA 2019
Toimitilapalvelut					
Rakennusten ylläpitokustannukset €/rak-m ³ /vuosi	15,52	11,2	9,74	9,74	9,74
Rakennusten kunnossapito €/rak-m ³ /vuosi	2,58	2	1,97	1,97	1,97
Sähköenergian menekki kWh/rak-m ³ /vuosi	23,4	21	23,4	23,4	23,4
Lämpöenergian menekki kWh/rak-m ³ /vuosi(v.2017 alkaen)			31,47	31,47	31,47
Siivouksen kokonaiskustannukset €/siiv.m ² /kk	1,83	1,92	1,92	1,92	1,92
Siivouksen työaika menekit h/sm ² /v	0,93	0,96	0,96	0,96	0,96
Ruokapalvelu/ sivistystoimiala, aterian keskihinta/ €	3,93	3,35	3,21	3,21	3,21
Ruokapalvelu/ kokopäivälaitos, aterian keskihinta/ €	5,56	5,37	5,65	5,65	5,65
Väestö:	22 700	23 900	24 079	24 260	24 442

2.3.2 Vesihuoltolaitos

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Heli Randell / vesihuoltopäällikkö Juha-Pekka Ristola

Palvelusuunnitelman kuvaus

Hollolan vesihuoltolaitos vastaa Hollolan kunnan yleisen vesihuollon järjestämisestä lakien ja määräysten mukaisesti. Hollolan kunta on sopinut vesihuollon järjestämisestä ja vesihuolto-palvelujen tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen. Sopimuksen kokonaiskesto on 15 vuotta.

Tuloarviot ja määrärahat

VESIHUOLTOLAITOS, TASEYKSIKKÖ	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
TOIMINTATUOTOT	3 985 900	4 080 800	4 080 800	4 080 800	4 080 800
Muutos		2,4 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKULUT	2 171 301	2 193 500	2 175 100	2 175 100	2 175 100
Muutos		1,0 %	-0,8 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	1 814 599	1 887 300	1 905 700	1 905 700	1 905 700
Muutos		4,0 %	1,0 %	0,0 %	0,0 %

Perustelut

Vesihuoltolaitos huolehtii vesihuoltolain mukaisin hinnoitteluperustein vedenhankinnasta ja jakelusta sekä viemäröinnistä alueilla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueilla. Laitoksen palveluja käyttäviltä asiakkailta peritään vesihuoltolain edellyttämiä vesihuoltomaksuja. Vesihuoltolaitos antaa asiantuntijatukea maankäyttöön ja kaavoittamiseen.

Konsessiosopimuksen mukaisesti Lahti Aqua Oy huolehtii aiemmin mainittujen palveluiden järjestämisestä Hollolan kunnan alueella. Lahti Aqua Oy:n ja kunnan tavoitteita ja niiden toteutumista seurataan neljännesvuosittain yhteistyöryhmän kokouksissa. Yhteistyön periaatteena on säilyttää kuntakohtaiset maksut, omistus ja investoinnit, mutta tuottaa palvelut yhdessä yksikössä (Lahti Aqua Oy).

Hollolan vesihuoltolaitoksen tulevaisuuden haasteina ovat vanhenevan verkoston korjausvelan haltuunotto ja toiminta-alueella sijaitsevien liittymättömien kiinteistöjen liittäminen vesihuollon piiriin.

Tavoitteet ja mittarit

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Vastuulliset investoinnit	Optimaalinen palveluverkko	Yleiskaavoitus ohjaa palveluverkon sijoittumista	Strategisen yleiskaavan hyväksyminen ja toteutumisen seuranta

Tunnusluvut

	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TA 2018	TA 2019
Vesihuoltolaitos					
Laskutettu vesi, 1000 m ³	810	875	875	875	875
Laskutettu jätevesi, 1000 m ³	785	855	855	855	855
Liittyneiden kiinteistöjen määrä, kpl	3 964	4 080	4 120	4 160	4 160
Vesimaksu, €/m ³	1,54	1,54	1,54	1,54	1,56
Jätevesimaksu, €/m ³	2,52	2,52	2,52	2,52	2,58
Tuloutus kunnalle, milj.€	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Väestö:	22 700	23 900	24 079	24 260	24 442

3. Käyttötalouden yhdistelmälaskelmat

Talousarvion toteutumaseurantaa ei v. 2017 tehdä alla olevan jaottelun mukaisesti SAP-järjestelmämuutoksen tuoman laskentatunniste- ja organisaatorakennemuutosten johdosta.

Konsernipalvelut

Konsernipalvelut	TP 2015*	TA 2016	TA 2017 Esitys	Muutos €	Muutos %
Kunnallisvaalit					
Toimintatuotot	0	0	0	0	***
Toimintakulut	0	0	-34 900	-34 900	***
Toimintakate	0	0	-34 900	-34 900	***
Valtiolliset vaalit					
Toimintatuotot	38 390	0	0	0	***
Toimintakulut	-25 408	0	0	0	***
Toimintakate	12 982	0	0	0	***
Tarkastustoimi					
Toimintatuotot	0	0	0	0	***
Toimintakulut	-33 527	-44 000	-44 200	-200	0,5 %
Toimintakate	-33 527	-44 000	-44 200	-200	0,5 %
Valtuusto					
Toimintatuotot	5 000	0	0	0	***
Toimintakulut	-54 462	-100 300	-154 200	-53 900	53,7 %
Toimintakate	-49 462	-100 300	-154 200	-53 900	53,7 %
Hallintopalvelut					
Toimintatuotot	1 118 834	947 300	155 000	-792 300	-83,6 %
Toimintakulut	-2 313 743	-1 671 200	-1 951 200	-280 000	16,8 %
Toimintakate	-1 194 909	-723 900	-1 796 200	-1 072 300	148,1 %
Talouspalvelut					
Toimintatuotot	736 575	138 700	157 700	19 000	13,7 %
Toimintakulut	-1 384 990	-535 000	-603 500	-68 500	12,8 %
Toimintakate	-648 415	-396 300	-445 800	-49 500	12,5 %
Yhteishallinto					
Toimintatuotot	49 110	1 200 000	900 000	-300 000	***
Toimintakulut	-1 084 557	-1 778 500	-1 076 400	702 100	-39,5 %
Toimintakate	-1 035 447	-578 500	-176 400	402 100	-69,5 %
Henkilöstöpalvelut					
Toimintatuotot	296 312	275 700	202 200	-73 500	-26,7 %
Toimintakulut	-723 573	-921 600	-697 800	223 800	-24,3 %
Toimintakate	-427 261	-645 900	-495 600	150 300	-23,3 %
Työllisyyspalvelut					
Toimintatuotot	130 761	250 000	284 600	34 600	13,8 %
Toimintakulut	-2 281 438	-3 203 900	-3 056 500	147 400	-4,6 %
Toimintakate	-2 150 677	-2 953 900	-2 771 900	182 000	-6,2 %
Maaseutupalvelut					
Toimintatuotot	0	0	0	0	0,0 %
Toimintakulut	-58 906	-99 000	0	99 000	-100,0 %
Toimintakate	-58 906	-99 000	0	99 000	-100,0 %
Tietohallintopalvelut					
Toimintatuotot	565 162	546 000	399 900	-146 100	-26,8 %
Toimintakulut	-654 868	-690 500	-572 400	118 100	-17,1 %
Toimintakate	-89 706	-144 500	-172 500	-28 000	19,4 %

Maa- ja metsätilat					
Toimintatuotot	165 219	120 000	938 500	818 500	***
Toimintakulut	-15 225	-116 200	-163 000	-46 800	***
Toimintakate	149 994	3 800	775 500	771 700	***
Hankkeet					
Toimintatuotot	35 000	0	0	0	0,0 %
Toimintakulut	-56 818	-68 000	-64 000	4 000	-5,9 %
Toimintakate	-21 818	-68 000	-64 000	4 000	-5,9 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatuotot	3 140 363	3 477 700	3 037 900	-439 800	-12,6 %
Toimintakulut	-8 687 515	-9 228 200	-8 418 100	810 100	-8,8 %
Toimintakate	-5 547 152	-5 750 500	-5 380 200	370 300	-6,4 %

*TP 2015 sisältää Hämeenkosken luvut

Sosiaali- ja terveystalvet

Kunnan sosiaali- ja terveystalvet	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	Muutos €	Muutos %
Sos ja terv palv hallinto					
Toimintatuotot	30 511	0	0	0	***
Toimintakulut	-19 938	-2 000	-2 000	0	0,0 %
Toimintakate	10 573	-2 000	-2 000	0	0,0 %
Sosiaalipalvelut					
Toimintatuotot	861 091	840 000	0	-840 000	-100,0 %
Toimintakulut	-26 845 888	-29 361 400	-28 014 500	1 346 900	-4,6 %
Toimintakate	-25 984 797	-28 521 400	-28 014 500	506 900	-1,8 %
Perusterveydenhuolto					
Toimintatuotot	0	0	0	0	***
Toimintakulut	-20 229 948	-19 369 700	-19 352 400	17 300	-0,1 %
Toimintakate	-20 229 948	-19 369 700	-19 352 400	17 300	-0,1 %
Erikoissairaanhoido					
Toimintatuotot	0	0	0	0	***
Toimintakulut	-23 078 171	-22 961 200	-23 141 100	-179 900	0,8 %
Toimintakate	-23 078 171	-22 961 200	-23 141 100	-179 900	0,8 %
Ympäristöterveydenhuolto					
Toimintatuotot	0	0	0	0	***
Toimintakulut	-275 826	-331 700	-280 000	51 700	-15,6 %
Toimintakate	-275 826	-331 700	-280 000	51 700	-15,6 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatuotot	891 602	840 000	0	-840 000	-100,0 %
Toimintakulut	-70 449 771	-72 026 000	-70 790 000	1 236 000	-1,7 %
Toimintakate	-69 558 169	-71 186 000	-70 790 000	396 000	-0,6 %

Sivistyslautakunta

Sivistystoimiala	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	Muutos €	Muutos %
Ho sivistyst hallinto ja talou					
Toimintatuotot**	3 526 766	0	0	0	***
Toimintakulut	-370 585	-543 400	-494 700	48 700	-9,0 %
Toimintakate	3 156 181	-543 400	-494 700	48 700	-9,0 %
Ho varhaiskasvatuspalvelut					
Toimintatuotot	1 822 441	1 694 700	1 753 200	58 500	3,5 %
Toimintakulut	-15 580 330	-15 490 400	-15 519 000	-28 600	0,2 %
Toimintakate	-13 757 889	-13 795 700	-13 765 800	29 900	-0,2 %
Ho yleissivistävä koulutus					
Toimintatuotot	1 829 901	1 786 700	1 784 100	-2 600	-0,1 %
Toimintakulut	-27 167 050	-28 194 900	-28 934 200	-739 300	2,6 %
Toimintakate	-25 337 149	-26 408 200	-27 150 100	-741 900	2,8 %
Ho muut kasvatus ja opetuspalv					
Toimintatuotot	379 010	193 800	0	-193 800	-100,0 %
Toimintakulut	-860 659	-723 400	-447 200	276 200	-38,2 %
Toimintakate	-481 649	-529 600	-447 200	82 400	-15,6 %
Ho vapaa_aikapalvelut***					
Toimintatuotot	99 811	639 900	626 800	-13 100	-2,0 %
Toimintakulut	-1 762 079	-3 668 000	-3 392 300	275 700	-7,5 %
Toimintakate	-1 662 268	-3 028 100	-2 765 500	262 600	-8,7 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatuotot	7 657 929	4 315 100	4 164 100	-151 000	-3,5 %
Toimintakulut	-45 740 703	-48 620 100	-48 787 400	-167 300	0,3 %
Toimintakate	-38 082 774	-44 305 000	-44 623 300	-318 300	0,7 %

*TP 2015 sisältää Hämeenkosken luvut

**TP 2015 toimintatuotot sisältävät Kärkölän toimintamenojen laskituksen

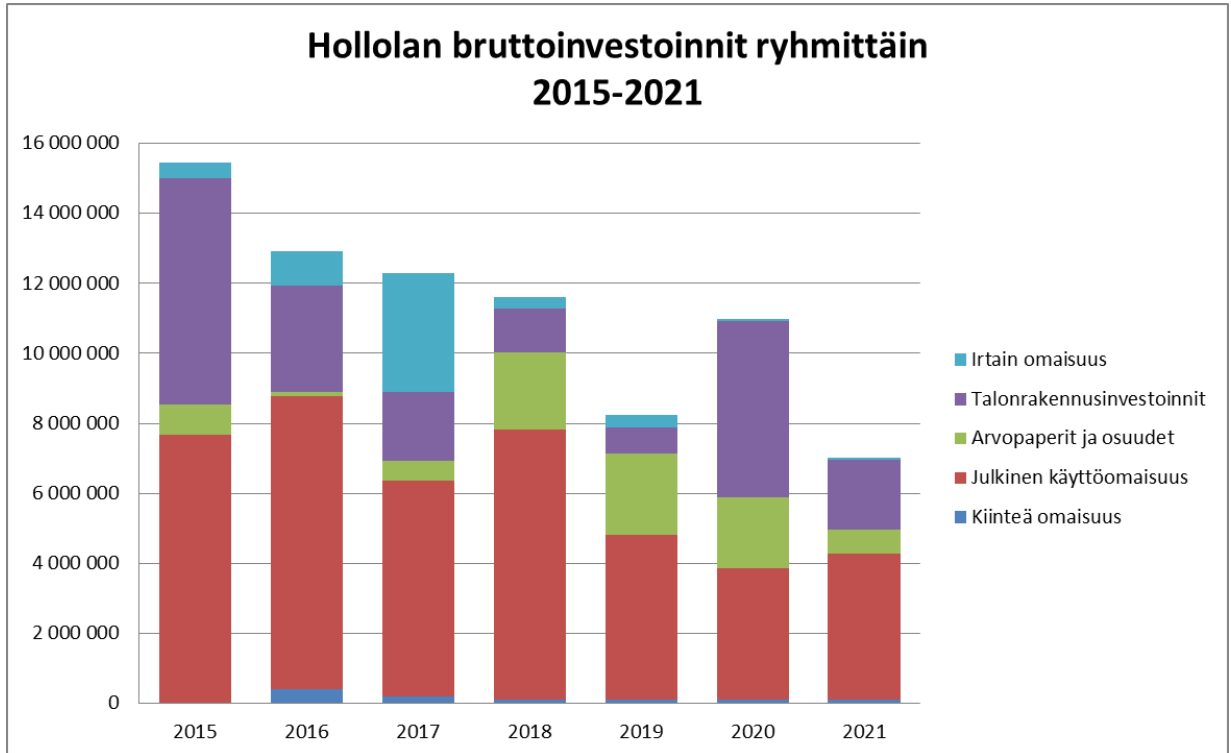
***TA 2016 liikunnan vastuualue siirtyi tekniseltä toimelta sivistystoimelle

Tekninen lautakunta

Tekninen toimiala	TP 2015*	TA 2016	TA-esitys 2017	Muutos €	Muutos %
Vesihuoltolaitos, taseyksikkö					
Toimintatuotot	3 985 900	4 080 800	4 080 800	0	0,0 %
Toimintakulut	-2 171 301	-2 193 500	-2 175 100	18 400	-0,8 %
Toimintakate	1 814 599	1 887 300	1 905 700	18 400	1,0 %
Tekninen hallinto					
Toimintatuotot	6 909	121 800	245 000	123 200	0,0 %
Toimintakulut	-583 122	-1 070 900	-1 119 600	-48 700	4,5 %
Toimintakate	-576 213	-949 100	-874 600	74 500	-7,8 %
Kuntatekniikka					
Toimintatuotot	1 456 163	629 900	435 000	-194 900	-30,9 %
Toimintakulut	-3 714 351	-2 027 500	-2 135 900	-108 400	5,3 %
Toimintakate	-2 258 188	-1 397 600	-1 700 900	-303 300	21,7 %
Toimitilapalvelut, taseyksikkö					
Toimintatuotot	17 705 467	17 526 400	19 723 800	2 197 400	12,5 %
Toimintakulut	-13 076 748	-11 604 600	-13 054 500	-1 449 900	12,5 %
Toimintakate	4 628 719	5 921 800	6 669 300	747 500	12,6 %
Palo ja pelastustoimi					
Toimintatuotot	0	0	0	0	0,0 %
Toimintakulut	-2 110 063	-2 095 200	-1 855 500	239 700	-11,4 %
Toimintakate	-2 110 063	-2 095 200	-1 855 500	239 700	-11,4 %
Rakennusvalvonta					
Toimintatuotot	304 267	330 000	337 000	7 000	2,1 %
Toimintakulut	-530 616	-554 700	-580 200	-25 500	4,6 %
Toimintakate	-226 349	-224 700	-243 200	-18 500	8,2 %
Kaavoitus					
Toimintatuotot	222 825	175 000	10 000	-165 000	0,0 %
Toimintakulut	-336 920	-379 100	-371 400	7 700	-2,0 %
Toimintakate	-114 095	-204 100	-361 400	-157 300	77,1 %
Maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto					
Toimintatuotot	46 263	56 000	55 000	-1 000	-1,8 %
Toimintakulut	-317 089	-526 300	-505 000	21 300	-4,0 %
Toimintakate	-270 826	-470 300	-450 000	20 300	-4,3 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatuotot	23 727 794	22 919 900	24 886 600	1 966 700	8,6 %
Toimintakulut	-22 840 210	-20 451 800	-21 797 200	-1 345 400	6,6 %
Toimintakate	887 584	2 468 100	3 089 400	621 300	25,2 %

*TP 2015 sisältää Hämeenkosken luvut

4. Investointiosa

INVESTOINTIOSA

Toimielin

Sitovuustaso valtuustoon nähden (netto)

Kunnanhallitus

Kiinteä omaisuus

Eri toimielimet

Irtain omaisuus

Tekninen Itk

Hankekohtaiset rakennusinvestoinnit,
sitovuustaso hankkeittain yli 2 milj. euron
rakennusinvestointien osalta, muutoin sitovuustaso
hankkeet yhteensä (erittely hankkeittain)

Muut rakennusinvestoinnit

Liikennealueet

Muut yleiset alueet

VHL investoinnit

Kiinteistöjen ja kuntatekniikan rakentamishjelmat sisältävät investointiosan ja hankkeiden tarkemmat erittelyt.

TOIMITILAPALVELUIDEN KIINTEISTÖINVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT (U)

Palvelutason parantaminen.

PERUSKORJAUS-/LAAJENNUSINVESTOINNIT (P)

Toiminnallisuuden ja terveellisuuden parantaminen.
Korjausvastuun pienentäminen.
Energiansäästö.

KORVAUSINVESTOINNIT (K)

Korjausvastuun pienentäminen.

KUNTATEKNIIKAN INVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT (U)

Määränlisäys / tonttitarjonnan takaaminen Palvelukyvyyn parantaminen / kevyen liikenteen väylät ja pysäkkikatokset

PERUSKORJAUS-/LAAJENNUSINVESTOINNIT (P)

Palvelukyvyyn parantaminen / omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen

KORVAUSINVESTOINNIT (K)

Palvelukyvyyn parantaminen / omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen

VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT(U)

Uusien verkostojen rakentaminen tonttitarjontaa vastaavaksi
Palvelukyvyyn parantaminen
Verkostojen määrän lisääminen mahdollisimman laajalle asiakasryhmälle

PERUSKORJAUS-/

Verkostojen toimintavarmuuden lisääminen ketjuttamalla

LAAJENNUSINVESTOINNIT(P)

vanhoja verkostoja suuremmiksi kokonaisuuksiksi yhdistämällä
Verkostojen määrän lisäys kuntalaisia paremmin palvelevaksi
Palvelukyvyyn ja omaisuuden arvon säilyminen
Turvallisuuden parempi ylläpitäminen ja verkosto- ja laitosomaisuuden käyttökelpoisuuden säilyttäminen

KORVAUSINVESTOINNIT(K)

Omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen
Turvallisuuden ja toimivuuden takaaminen

Investoinnit

KIINTEÄ OMAISUUS

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	14 476	400 000	200 000	100 000	100 000
Muutos		2663,2 %	-50,0 %	-50,0 %	0,0 %
TULOT	34 816	0	0	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	-20 340	400 000	200 000	100 000	100 000
Muutos		-2066,6 %	-50,0 %	-50,0 %	0,0 %

Varaus kiinteistöjen ostoon, tuloina myytäväksi arvioidut tontit

AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	1 289 257	130 000	585 000	2 190 000	2 310 000
Muutos		-89,9 %	350,0 %	274,4 %	5,5 %
TULOT	297 939	0	0	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	991 318	130 000	585 000	2 190 000	2 310 000
Muutos		-86,9 %	350,0 %	274,4 %	5,5 %

SIVISTYSLAUTAKUNTA (IRTAIN OMAISUUS)

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	228 450	920 000	3 270 000	150 000	150 000
Muutos		302,7 %	255,4 %	-95,4 %	0,0 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	228 450	920 000	3 270 000	150 000	150 000
Muutos		302,7 %	255,4 %	-95,4 %	0,0 %

TEKNINEN LAUTAKUNTA (IRTAIN OMAISUUS)

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	66 443	80 000	135 000	160 000	210 000
Muutos		20,4 %	68,8 %	18,5 %	31,3 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	66 443	80 000	135 000	160 000	210 000
Muutos		20,4 %	68,8 %	18,5 %	31,3 %

LIIKENNEALUEET

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	4 122 094	5 322 000	3 485 000	4 127 000	2 692 000
Muutos		29,1 %	-34,5 %	18,4 %	-34,8 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	4 122 094	5 322 000	3 485 000	4 127 000	2 692 000
Muutos		29,1 %	-34,5 %	18,4 %	-34,8 %

Kuntatekninen suunnittelu, kadut, tiet ja sillat, valaistus

*Tarkemmat erittelyt Kuntatekniikan rakentamishjelmassa

MUUT YLEISET ALUEET

	TP 2015	TA 2015	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	86 101	460 000	165 000	765 000	150 000
Muutos		434,3 %	-64,1 %	363,6 %	-80,4 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	86 101	460 000	165 000	765 000	150 000
Muutos		434,3 %	-64,1 %	363,6 %	-80,4 %

Puistot, aukiot ja leikkipaikat, maankaatopaikat, liikunta-alueet

* Tarkemmat erittelyt Kuntatekniikan rakentamishjelmassa

INVESTOINNIT (ei sis. Taseyksiköitä)

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	5 806 821	7 312 000	7 840 000	7 492 000	5 612 000
Muutos		25,9 %	7,2 %	-4,4 %	-25,1 %
TULOT	332 755	0	0	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	5 474 066	7 312 000	7 840 000	7 492 000	5 612 000
Muutos		33,6 %	7,2 %	-4,4 %	-25,1 %

Taseyksiköiden investoinnit

TOIMITILAPALVELUIDEN HANKEKOHTAISET RAKENNUSINVESTOINNIT

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	4 874 626	2 320 000	1 050 000	1 050 000	500 000
Muutos		-52,4 %	-54,7 %	0,0 %	-52,4 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	4 874 626	2 320 000	1 050 000	1 050 000	500 000
Muutos		-52,4 %	-54,7 %	0,0 %	-52,4 %

ERITTELY HANKKEITTAIN

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
HÄLVÄLÄN KOULU					
MENOT	12 098	50 000	0	0	0
SALPAKANKAAN KOULU VAIHE 3					
TULOT	0	0	0	0	0
MENOT	2 168 942	1 000 000	0		
KANKAAN KOULU, LAAJENNUS					
MENOT	2 622 234	1 000 000	0	0	0
SALPAKANKAAN TERVEYSASEMA, PERUSKORJAUS					
MENOT	0	0	550 000	50 000	500 000
PALOASEMA, UUDISRAKENNUS					
MENOT	71 352	0	0	0	0
URHEILUALUEEN HUOLTORAKENNUS					
MENOT	0	200 000	0	0	0
KUNNANVIRASTO, SISÄILMAKORJAUS					
MENOT	0	70 000	500 000	0	0
TEKNISEN TOIMEN UUSI VARIKKO					
MENOT	0	0	0	1 000 000	0
YHTEENSÄ	4 874 626	2 320 000	1 050 000	1 050 000	500 000

TOIMITILAPALVELUIDEN MUUT RAKENNUSINVESTOINNIT

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	1 835 952	706 000	900 000	220 000	260 000
Muutos		-61,5 %	27,5 %	-75,6 %	18,2 %
TULOT	162 218	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	1 673 734	706 000	900 000	220 000	260 000
Muutos		-57,8 %	27,5 %	-75,6 %	18,2 %

* tarkemmat erittelyt Kiinteistöjen rakentamishjelmassa

- v 2017 sisältää Satulinnan päiväkodin lunastuksen 820 000 €

- v 2018 sisältää Puukoulun päiväkodin lunastuksen 200 000 €

VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINNIT (taseyksikkö)

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	2 840 438	2 590 000	2 500 000	2 830 000	1 880 000
Muutos		-8,8 %	-3,5 %	13,2 %	-33,6 %
TULOT	55 000	0	0	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	2 785 438	2 590 000	2 500 000	2 830 000	1 880 000
Muutos		-7,0 %	-3,5 %	13,2 %	-33,6 %

* tarkemmat erittelyt Vesihuoltolaitoksen rakentamishjelmassa

INVESTOINNIT YHTEENSÄ (Sisältäen taseyksiköt ja Hämeenkosken luvut)

	TP 2015	TA 2016	TA-esitys 2017	TS 2018	TS 2019
MENOT	15 357 837	12 928 000	12 290 000	11 592 000	8 252 000
Muutos		-15,8 %	-4,9 %	-5,7 %	-28,8 %
TULOT	549 973	0	0	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	14 807 864	12 928 000	12 290 000	11 592 000	8 252 000
Muutos		-12,7 %	-4,9 %	-5,7 %	-28,8 %

Suunnittelun tekonurmikentän osalta tehdään kokonaisvaltainen selvitys kevään 2017 aikana.

5. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma osoittaa, miten tulorahoitus kattaa kunnan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat menot. Tulorahoituksen riittävyttä arvioidaan toiminta- ja vuosikatteen sekä tilikauden tuloksen avulla.

Toimintakate on toimintatulojen ja -menojen erotus. Se osoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, käyttötalouden valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla. Vuoden 2017 talousarviossa toimintakatteen alijäämä pienenee n. 0,9 % vuoden 2016 muutettuun talousarvioon nähden.

Vuosikate ilmoittaa, paljonko talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Talouden tasapainoa arvioitaessa vuosikatteen riittävyttä tulisi verrata poistoihin ja nettoinvestointeihin. Vuoden 2017 talousarvion vuosikate kattaa suunnitelman mukaisista poistoista 100 % eli poikkeuksina edellisiin vuosiin, riittää vuosikate vuonna 2017 kattamaan poistot. Nettoinvestoinneista vuosikate kattaa n. 59,9 %. Tunnusluvut ovat edellisiä vuosia paremmat.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Vuoden 2017 talousarvion tulos on **22,1 t euroa positiivinen**. Tilikauden tulosta voidaan vielä käsitellä rahastojen/tai varausten muutoksilla eli niin sanotuilla tuloksen käsittelyerillä.

Tuloslaskelman viimeinen rivi osoittaa tilikauden yli-/alijäämän, joka vuonna 2017 on 22,1 t euroa ylijäämäinen (v. 2016 muutettu talousarvio 1,5 milj. euroa alijäämäinen)

Valtuustoon nähden sitovat määrärahat ja tuloarviot

Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä

Kunnallisvero

Tuloveroprosentti 21,00 % (21 %, vuonna 2016)

Kunnallisvero on arvioitu 81,2 milj. euroksi eli vuoden 2016 talousarviota n. 1 %:n (n. 850 t eur) pienemmäksi. Heikko verotulokehitys johtuu paitsi yleisestä taloudellisesta tilanteesta niin myös kiky-sopimuksen verotettavaa tuloa heikentävästä vaikutuksesta.

Kiinteistövero

Kiinteistöverot on arvioitu samoilla prosenteilla kuin vuosina 2015-2016:

Vakituiset asuinrakennukset	0,55 %
Yleinen kiinteistövero	1,15 %
Loma-asunnot	1,1 %

Kiinteistöveroa arvioidaan kertyvän n. 5,3 milj. euroa, mikä on lähes sama kuin vuonna 2016. Arvio perustuu Kuntaliiton veroennustekehikkoon. Kiinteistöverolain muutos alarajojen nostamista koskien ei vaikuta Hollolan kunnan kiinteistöveroihin.

Yhteisövero

Yhteisöveron kertymän arvioidaan olevan n. 2,6 milj. euroa eli n. 3,3 % (90 t eur) vuoden 2016 talousarviota alhaisempi. Arvio perustuu Kuntaliiton veroennustearvioon.

Valtionosuudet

Valtionosuudet on arvioitu n. 36,3 milj. euroksi Kuntaliiton valtionosuusennakkolaskelmien (10/2016) perusteella. Valtiovarainministeriö päättää kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta lopullisesti joulukuussa 2016. Valtionosuuksien kasvussa näkyy edelleen järjestelmämuutoksen vaikutus, mutta osin myös kiky-sopimuksen aiheuttama verotulojen pienentymisen kompensatio.

Rahoitustulot ja -menot

Rahoitustulot ja -menot sisältää mm. pitkäaikaisten lainojen korot, verotilitysten korot, antolainojen korot, vesihuoltolaitoksen tuloutuksen, viivästyskorot ja osinkotulot. Alhainen korkotaso näkyy korkokuluissa.

Poistot

Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista yhteensä n. 7,3 milj. euroa (v. 2016 n. 7,98 milj. euroa).

Poistot on laskettu valtuuston 12.11.2012 hyväksymien poistoperusteiden mukaisesti. Poistoihin sisältyy yksi tasearvon alaskirjaus vuonna 2017 eli kertapoisto, n. 600 t euroa.

Tuloslaskelma

	TP 2015	TA 2016	TA 2017	Muutos ta 2016
Toimintatuotot	31 890 925	31 552 700	32 088 600	1,7 %
Myyntituotot	14 337 672	13 967 300	13 619 700	-2,5 %
Maksutuotot	2 696 590	2 611 900	2 658 000	1,8 %
Tuet ja avustukset	2 073 735	2 642 300	1 356 400	-48,7 %
Muut toimintatuotot	12 623 386	12 142 700	14 269 300	17,5 %
Valmistus omaan käyttöön	159 541	188 500	185 200	-1,8 %
Toimintakulut	-147 718 200	-150 326 100	-149 792 700	-0,4 %
Henkilöstökulut	-33 817 682	-34 397 200	-32 922 500	-4,3 %
Palkat ja palkkiot	-25 475 976	-25 970 500	-25 109 400	-3,3 %
Eläkekulut	-6 971 735	-6 934 500	-6 391 000	-7,8 %
Muut henkilösivukulut	-1 369 971	-1 492 200	-1 422 100	-4,7 %
Palvelujen ostot	-94 566 177	-95 927 200	-94 977 600	-1,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 024 084	-5 688 600	-5 339 500	-6,1 %
Avustukset	-4 231 217	-4 384 000	-4 379 100	-0,1 %
Muut toimintakulut	-10 079 038	-9 929 100	-12 174 000	22,6 %
		0		
Toimintakate	-115 827 276	-118 773 400	-117 634 100	-0,9 %
Verotulot	90 518 610	90 025 000	89 093 000	-1,0 %
Valtionosuudet	31 957 260	35 558 000	36 300 000	2,1 %
Muut rahoitustuotot ja -kulut	518 000	-369 800	-324 000	-12,4 %
Korkotuotot	3 687	6 000	2 000	-66,7 %
Korkokulut	-757 364	-797 300	-800 000	0,3 %
Muut rahoitustuotot	1 915 719	727 200	779 700	7,2 %
Muut rahoituskulut	-644 042	-305 700	-305 700	0,0 %
Vuosikate	7 166 593	6 439 800	7 364 900	14,4 %
Poistot ja arvonalentumiset	-10 805 025	-7 940 200	-7 342 800	-7,5 %
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	
Tilikauden tulos	-3 638 433	-1 500 400	22 100	-101,5 %

Tunnuslukuja

	2015	2016	2017
Vuosikate/poistot	66,3 %	81,1 %	100,3 %
Toimintatuotot/toimintakulut	21,6 %	21,0 %	21,4 %

Tuloslaskelma suunnitelmavuosiin (sisältää taseyksiköt)

	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TS 2018	Muutos Ta 2017	TS 2019	Muutos Ta 2018
Toimintatuotot	31 890 925	31 552 700	32 088 600	32 088 600	0,0 %	31 188 600	-2,8 %
Myyntituotot	14 337 672	13 967 300	13 619 700				
Maksutuotot	2 696 590	2 611 900	2 658 000				
Tuet ja avustukset	2 073 735	2 642 300	1 356 400				
Muut toimintatuotot	12 623 386	12 142 700	14 269 300				
Valmistus omaan käyttöön	159 541	188 500	185 200				
Toimintakulut	-147 718 200	-150 326 100	-149 792 700	-151 100 000	0,9 %	-151 400 000	0,2 %
Henkilöstökulut	-33 817 682	-34 397 200	-32 922 500				
Palkat ja palkkiot	-25 475 976	-25 970 500	-25 109 400				
Eläkekulut	-6 971 735	-6 934 500	-6 391 000				
Muut henkilösivukulut	-1 369 971	-1 492 200	-1 422 100				
Palvelujen ostot	-94 566 177	-95 927 200	-94 977 600				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 024 084	-5 688 600	-5 339 500				
Avustukset	-4 231 217	-4 384 000	-4 379 100				
Muut toimintakulut	-10 079 038	-9 929 100	-12 174 000				
		0					
Toimintakate	-115 827 276	-118 773 400	-117 704 100	-119 011 400	1,1 %	-120 211 400	1,0 %
Verotulot	90 518 610	90 025 000	89 093 000	90 200 000	1,2 %	90 700 000	0,6 %
Valtionosuudet	31 957 260	35 558 000	36 300 000	36 700 000	1,1 %	37 200 000	1,4 %
Muut rahoitustuotot ja -kulut	518 000	-369 800	-324 000	-425 000	31,2 %	-500 000	17,6 %
Korkotuotot	3 687	6 000	2 000				
Korkokulut	-757 364	-797 300	-800 000				
Muut rahoitustuotot	1 915 719	727 200	779 700				
Muut rahoituskulut	-644 042	-305 700	-305 700				
Vuosikate	7 166 593	6 439 800	7 364 900	7 463 600	1,3 %	7 188 600	-3,7 %
Poistot ja arvonalentumiset	-10 805 025	-7 940 200	-7 342 800	-7 600 000	3,5 %	-7 600 000	0,0 %
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0				
Tilikauden tulos	-3 638 433	-1 500 400	22 100	-136 400	-717,2 %	-411 400	201,6 %

Suunnitelmavuoden 2019 osalta ei huomioitu maakuntauudistuksen vaikutuksia.

Erillinen maakuntauudistuksen vaikutukset huomioiva painelaskelma esitetty erikseen kappaleessa 9.

Kokonaistarkastelu

	TA 2017 Peruskunta	TA 2107 VHL	TA 2017 Toimitilapalvelut	TA 2017 yhteensä
Toimintatuotot	8 284 000	4 080 800	19 723 800	32 088 600
Myyntituotot	2 885 600	4 075 800	6 658 300	13 619 700
Maksutuotot	2 658 000	0	0	2 658 000
Tuet ja avustukset	1 356 400	0	0	1 356 400
Muut toimintatuotot	1 323 000	5 000	12 941 300	14 269 300
Valmistus omaan käyttöön	61 000	0	124 200	185 200
Toimintakulut	-134 563 100	-2 175 100	-13 054 500	-149 792 700
Henkilöstökulut	-28 955 700	-75 000	-3 891 800	-32 922 500
Palkat ja palkkiot	-22 041 100	-41 800	-3 026 500	-25 109 400
Eläkekulut	-5 669 100	-30 800	-691 100	-6 391 000
Muut henkilösivukulut	-1 245 500	-2 400	-174 200	-1 422 100
Palvelujen ostot	-89 735 000	-2 091 100	-3 151 500	-94 977 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 328 700	-300	-4 010 500	-5 339 500
Avustukset	-4 379 100	0	0	-4 379 100
Muut toimintakulut	-10 164 600	-8 700	-2 000 700	-12 174 000
Toimintakate	-126 279 100	1 905 700	6 669 300	-117 704 100
Verotulot	89 093 000	0	0	89 093 000
Valtionosuudet	36 300 000	0	0	36 300 000
Muut rahoitustuotot ja -kulut	260 100	-341 100	-243 000	-324 000
Korkotuotot	1 000	1 000	0	2 000
Korkokulut	-517 600	-39 400	-243 000	-800 000
Muut rahoitustuotot	779 700	0	0	779 700
Muut rahoituskulut	-3 000	-302 700	0	-305 700
Vuosikate	-626 000	1 564 600	6 426 300	7 364 900
Poistot ja arvonalentumiset	-1 847 200	-1 338 900	-4 156 700	-7 342 800
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-2 473 200	225 700	2 269 600	22 100

6. Rahoitusosa

Rahoituslaskelma (sisältää taseyksiköt)

RAHOITUSLASKELMA (sis. Taseyksiköt)	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Varsinainen toiminta ja investoinnit			
Tulorahoitus	7 364 900	7 463 600	7 188 600
Vuosikate	7 364 900	7 463 600	7 188 600
Satunnaiset erät			
Tulorahoituksen korjaukset			
Investoinnit	-12 290 000	-11 592 000	-8 252 000
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-12 290 000	-11 592 000	-8 252 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	0	0
Varsinainen toiminta ja investoinnit	-4 925 100	-4 128 400	-1 063 400
Rahoitustoiminta			
Antolainauksen muutokset	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset			
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	
Lainakannan muutokset	6 300 000	5 500 000	1 000 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 000 000	15 000 000	11 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 700 000	-9 500 000	-10 000 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos			
Oman pääoman muutokset			
Vaikutus maksuvalmiuteen			
Muut maksuvalmiuden muutokset	-3 000 000	-3 000 000	0
Pitkäaikaisten saamisten muutos			
Muut maksuvalmiuden muutokset			
(korottomien velkojen muutos)	-3 000 000	-3 000 000	

Valtuustoon nähden sitovat määrärahat ja tuloarviot

Antolainojen lisäys
Pitkäaikaisten lainojen lisäys

Rahoitusosa

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituskassallisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

Talousarvion rahoitusosaan siirretään tuloslaskelmasta vuosikate ja investointiosasta investointien määrä ja niiden rahoitusosuudet.

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten vähennykset sisältävät antolainojen lyhennykset. Kunnalla ei ole enää antolainoja eikä kunta harjoita antolainautoimintaa muutoin kuin erikseen päätettäessä Etpähä välirahoituksen osalta.

Lainakannan muutokset

Tulorahoitus ei riitä investointimenoihin ja lainanhoitokuluihin, joten myös vuonna 2017 joudutaan ottamaan uutta pitkäaikaista lainaa arviolta 15 milj. euroa. Lainamäärää kasvattaa myös muu maksuvalmiuden muutos, mikä johtuu hyvinvointikuntayhtymää perustamisen johdosta kirjattavalla ja maksettavalla Oivan lomapalkkavallalla. Pitkäaikaisia lainoja lyhennetään n. 8,7 milj. euroa. Asukaskohtainen lainamäärä kasvaa n. 3 090 euroon.

Tunnuslukuja

	TP 2014	TP 2015	TA 2016	Ta 2017	TS 2018	TS 2019
Lainakanta milj. eur	60,7	63,1	67,5	73,8	79,3	80,0
Lainat eur/asukas	2 529	2 640	2 824	3 088	3 304	3 346

7. Hollola -konsernin tavoitteet

Tytäryhteisöjen tulee toimia Hollolan kunnan strategisia linjauksia noudattaen, taloudellisesti kannattavasti sekä yhteistyössä kunnan ja muiden sidosryhmien kanssa mahdollisimman tehokkaalla tavalla.

Kaikkien konsernia koskevien ja omistajaohjaukseen liittyvien tavoitteiden toteutumisesta tulee raportoida vähintään osana puolen vuoden osavuositarkastusta sekä tilinpäätöksessä.

Hollolan Asuntotalot Oy

Toiminnan kuvaus

Hollolan Asuntotalot Oy:n toiminta-ajatuksena on vuokra-asuntotarpeen tyydyttämiseksi omistaa ja ylläpitää Hollolassa rakennuksia ja kiinteistöjä sekä omistaa kiinteistöjen hallintaan oikeuttavia osakkeita sekä vuokrata omistamiaan huoneistoja omakustannusperiaatteella.

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso
Talouden ajantasainen seuranta	kk-raportointi	omistajalle tiedot kuukausittain taloudesta ja käyttöasteesta
Vuokrataso on alueellisesti kilpailukykyinen		vuokratasot v. 2017 välillä 10,30 – 11,50 €/asm2/kk
Vastaaminen toimintaympäristön ja konsernin muuttuviin tarpeisiin	arviointi HAT:n roolista suhteessa asumisen muuttuviin tarpeisiin	uusien ratkaisujen toimintaympäristön vaatimusten täyttämiseksi Uudisrakennushankkeen aloitus v. 2016 lopussa / keväällä 2017
HAT:n ja Peruspalvelukeskus Oivan roolien ja prosessien kehittäminen erityisasuntojen vuokraamisessa	arviointi	HAT ottanut vastattavakseen Oivan tarpeiden täyttämisen mt-kuntoutujien auttamisessa ja on jatkossakin mukana kehitystyössä Yhteistyötä hyvinvointikunta-yhtymän kanssa jatketaan kuten Oivan kanssa
Toiminnan laajentuminen kunnan omistamien asuntojen vuokrausten osalta	Toteutus	Kunnan omistamien asuntojen vuokrauksen ottaminen osaksi yhtiön toimintaa
Tyytyväiset asukkaat	asukaskysely	Kyselyn ka parempi tai sama kuin v. 2016
Asuntojen kunnon ylläpitäminen	Korjaussuunnittelu	Korjaussuunnitelma päivitetty v. 2017 Asuntojen muuttokorjaukset ja vesijohdotinjojen korjaukset jatkuvat
Asuntojen korkea täyttöaste	Kk-seuranta	Käyttöaste vähintään 96 %.

Hollolan Palveluasunnot Oy

Toiminnan kuvaus

Asuntojen vuokraus omakustannusperiaatteella siten, että huoneistojen käyttöaste säilyy korkeana ja laatu sekä vuokrataso kilpailukykyisenä.

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso
Asukkaat ovat tyytyväisiä	asukaskysely, Oivan kannasta riippuen asia otetaan esille 2017	>3,5, arviointi 1-5 (riskinä se, että kyselyn tulokset eivät välttämättä kohdistu yhtiön tuottamiin palveluihin), kysely yhdessä hyvinvointi-kuntayhtymän kanssa
Vuokrataso on kohtuullinen	vuokrahintojen seuranta ja vertailu vastaaviin	vuokrahinnat asunnoissa 2017 välillä 8,11-12,20 eur/asm2/kk
Ajantasainen talousseuranta	säännöllinen kk-raportointi	Omistajalle toimitetaan kuukausittain taloutta ja käyttöastetta koskevat tiedot Kiinteistöjen kunnon systemaattinen seuranta ja korjaus Vanhusten rivitalojen tulevaisuudesta neuvotellaan tarvittaessa hyvinvointi-kuntayhtymän kanssa
Vastaaminen toimintaympäristön ja konsernin muuttuviin tarpeisiin mm. vanhusasuntojen tarpeen kokonaisvaltainen arviointi	arvioinnin suorittaminen ja tehdyt päätökset	Oiva ei ole tehnyt 2016 esitystä erityistarpeista. 2017 asiaa tarkastellaan mahdollisesti uudelleen Erityisasumisen arviointiraportin hyödyntäminen, uusien ratkaisujen toimintaympäristön vaatimusten täyttämiseksi Hyvinvointikuntayhtymän esittämiin tarpeisiin vastataan mahdollisuuksien mukaan
Asuntojen korkea käyttöaste	kk-seuranta	Hyvinvointikuntayhtymän jatkaessa vuokralaisena käyttöaste 100 % Kalliolassa toiminnan-harjoittajana Helmi Seniorikodit Oy, joka esittää mahdollisesti lisätilojen saamista

Asunto Oy Tervasmiihulle ja Koy Harmaalepälle ei ole erikseen asetettu yhtiökohtaisia tavoitteita.

Hämeenkosken Biolämpö Oy

Toiminnan kuvaus

Lämpöenergian tuotto ja toimitus

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso
Ekologisesti tuotettua lämpöenergiaa	hakelämmön osuus kunnan energiatarpeesta	kaikki Hollolan kunnan omistamat kiinteistöt Hämeenkosken pitäjässä lämmitetään hakelämmöllä
Yhtiön kannattava toiminta	tilinpäätöksen tunnusluvut	tilikauden tulos positiivinen
Häiriötön lämmöntuotto ympäri vuoden	asiakaspalautteet	asiakastyytyväisyys parempi tai sama kuin v. 2016

Tavoitteet Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymää koskien

Kun peruspalvelukeskus Oiva siirtyy 1.1.2017 uuteen Hyvinvointikuntayhtymään, on tarkoituksenmukaista omistajaohjauksen näkökulmasta asettaa tavoitteita myös tulevalle kuntayhtymälle.

Hollolan kunta asettaa seuraavat tavoitteet osana omistajaohjausta Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle vuotta 2017 koskien:

- Onnistunut uuden toimintamallin läpivienti
- Yhtymän toiminnan tehokkuuden kasvattaminen
- Asiakslähtöisen palvelukokonaisuuden luominen
- Palvelujen toteuttaminen hyväksytyin talousarvion puitteissa
- Tiivis ja systemaattinen yhteistyö kuntien työllisyyspalveluiden kanssa työmarkkinatukimenojen pienentämiseksi ja aktiivinen kuntouttavan työtoiminnan toteuttaminen yhtymän työyhteisöissä

Hollolan kunnan konsernijaosto on hyväksynyt yllä olevat tavoitteet kokouksessaan 7.11.2016. Tavoitteet ovat yhdenmukaiset Lahden kaupungin yhtymälle asettamien tavoitteiden kanssa.

8. Taseyksiköiden erillislaskelmat

Toimitilapalvelut tuloslaskelma

Toimitilapalvelut taseyksikkö		
	TA-esitys 2017	TA 2016
Liikevaihto	19 599 600	17 395 900
Tuotteiden varastojen muutos	0	0
Valmistus omaan käyttöön	124 200	130 500
Muut tuotot	0	0
Tuet ja avustukset	0	0
Materiaalit ja palvelut	-7 162 000	-5 524 400
Ostot tilikauden aikana	-4 010 500	-2 743 300
Varastojen muutos	0	0
Palvelujen ostot	-3 151 500	-2 781 100
Henkilöstökulut	-3 891 800	-4 287 900
Palkat ja palkkiot	-3 026 500	-3 158 600
Henkilösivukulut	-865 300	-1 129 300
Eläkekulut	-691 100	-947 800
Muut henkilösivukulut	-174 200	-181 500
Poistot ja arvonalentumiset	-4 156 700	-3 741 900
Suunnitelman muk. poistot	-4 156 700	-3 741 900
Arvonalentumiset	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	-2 000 700	-1 792 300
Liikeylijäämä (-alijäämä)	2 512 600	2 179 900
Rahoitustuotot ja -kulut	-243 000	-238 500
Korkotuotot	0	0
Muut rahoitustuotot	0	0
Kunnalle maksetut korkokulut	0	0
Muille maksetut korkokulut	-243 000	-238 500
Korvaus peruspääomasta	0	0
Muut rahoituskulut	0	0
Ylijäämä (alij.) ennen varauksia	2 269 600	1 941 400
Poistoeron muutos	0	0
Vapaaehtoisten varausten muutos	0	0
Tilikauden ylijäämä (alij.)	2 269 600	1 941 400

Toimitilapalvelut rahoituslaskelma

Hollolan kunta		
Toimitilapalvelut rahoituslaskelma		
	TA 2017	TA 2016
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	6 066 300	5 683 300
Liikeliijäämä (-alijäämä)	2 152 600	2 179 900
Poistot ja arvonalennukset	4 156 700	3 741 900
Rahoitustuotot ja -kulut	-243 000	-238 500
Muut rahoituksen korjauserät	0	0
Investointien rahavirta	-2 010 000	-3 066 000
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 010 000	-3 066 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 056 300	2 617 300
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	103 000	1 558 900
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	2 703 000	4 135 800
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-2 600 000	-2 576 900
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muille	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0
Liittymismaksujen muutos	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0
Rahoituksen rahavirta	103 000	1 558 900

Vesihuoltolaitos tuloslaskelma

Vesihuoltolaitos taseyksikkö		
	TA-esitys 2017	TA 2016
Liikevaihto	4 075 800	4 075 800
Tuotteiden varastojen muutos	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0
Muut tuotot	5 000	5 000
Tuet ja avustukset	0	0
Materiaalit ja palvelut	-2 091 400	-2 093 200
Ostot tilikauden aikana	-300	-700
Varastojen muutos	0	0
Palvelujen ostot	-2 091 100	-2 092 500
Henkilöstökulut	-75 000	-92 000
Palkat ja palkkiot	-41 800	-42 300
Henkilösivukulut	-33 200	-49 700
Eläkekulut	-30 800	-47 200
Muut henkilösivukulut	-2 400	-2 500
Poistot ja arvonalentumiset	-1 338 900	-1 318 100
Suunnitelman muk. poistot	-1 338 900	-1 318 100
Arvonalentumiset	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	-8 700	-8 300
Liikeylijäämä (-alijäämä)	566 800	569 200
Rahoitustuotot ja -kulut	-341 100	-349 000
Korkotuotot	1 000	1 000
Muut rahoitustuotot	0	0
Kunnalle maksetut korkokulut	0	0
Muille maksetut korkokulut	-39 400	-47 300
Korvaus peruspääomasta	-302 700	-302 700
Muut rahoituskulut	0	0
Ylijäämä (alij.) ennen varauksia	225 700	220 200
Poistoeron muutos	0	0
Vapaaehtoisten varausten muutos	0	0
Tilikauden ylijäämä (alij.)	225 700	220 200

Vesihuoltolaitos rahoituslaskelma

Vesihuoltolaitos	TA 2017	TA 2016
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	1 564 600	1 538 300
Liikelylijäämä (-alijäämä)	566 800	576 300
Poistot ja arvonalennukset	1 338 900	1 311 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-341 100	-349 000
Muut rahoituksen korjauserät	0	0
Investointien rahavirta	-2 500 000	-2 440 000
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 500 000	-2 590 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	150 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-935 400	-901 700
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	-500 000	-500 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	0	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muille	-500 000	-500 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0
Liittymismaksujen muutos	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	700 000	700 000
Rahoituksen rahavirta	200 000	200 000
Rahavarojen muutos	-735 400	-701 700

9. Maakuntaudistuksen vaikutus

Sote- ja maakuntaudistus on suunniteltu toteutettavaksi vuodesta 2019 lähtien. Muutokseen liittyviä lakeja ei kuitenkaan vielä ole hyväksytty eikä niitä ehditä hyväksymään vuoden 2016 aikana eikä näin ollen huomioida myöskään suunnitelmavuosien laskelmissa. Kuntaliitto on suositellut, että kunnat ja kuntayhtymät laativat vuoden 2019 taloussuunnitelmansa siten, että sen luvuissa ei huomioida mahdollista tulevaa uudistusta. Näin on myös vuoden 2017 talousarvion laskelmat Hollolan osalta laadittu.

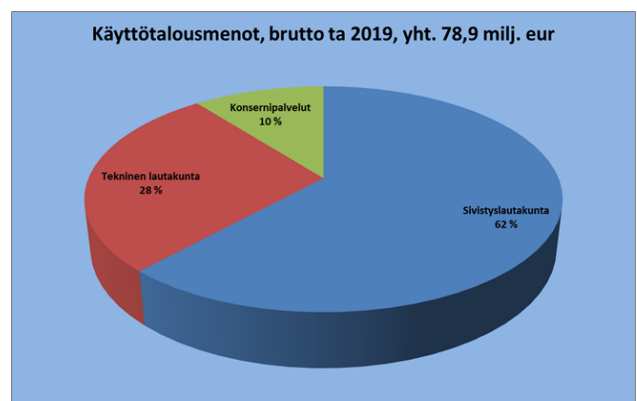
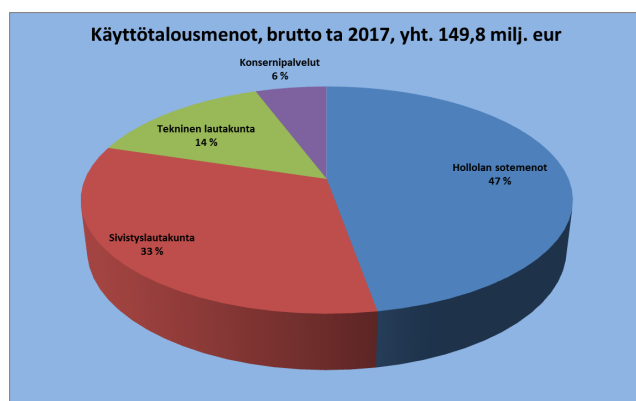
Kuntaliitto on kuitenkin suositellut, että kunnat laatisivat vaihtoehtolaskelmia maakuntaudistus huomioiden. Alla on esitetty Perlacon Oy:n laatima Hollolan kunnan painelaskelma, jossa on huomioitu v. 2019 toteutuva uudistus. Laskelmasta nähdään mm. toimintakatteen sekä verorahoituksen merkittävä muutos ja vaikutukset.

Hollola	kertoimet 2012...2015 eur/as								
	TP 2015	Tpe 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TE 2020	TE 2021	TE 2022	TE 2023
Asukasluku	23 915	23 976	23 981	23 987	23 991	23 989	23 981	23 970	23 949
Verotettava tulo	388 330	388 213	382 794	388 919	396 697	402 714	408 720	414 764	420 722
Muutos-%	-0,28 %	-0,03 %	-1,40 %	1,60 %	2,00 %	1,52 %	1,49 %	1,48 %	1,44 %
Veroprosentti	21,04	21,00	21,00	21,00	8,70	8,70	8,70	8,70	8,70
Toimintakate	-115 766	-118 446	-117 704	-120 214	-58 051	-59 085	-60 123	-61 174	-62 220
...sis. yhdistymisavustus		1 200	900	900					
Muutos	2,43 %	2,32 %	-0,63 %	2,13 %	-51,71 %	1,78 %	1,76 %	1,75 %	1,71 %
Verotulot	90 519	90 025	89 093	90 681	42 739	43 492	44 251	45 019	45 787
Valtionosuudet	31 957	35 558	36 300	37 166	22 288	22 743	23 172	23 462	23 759
Rahoitustuotot ja -kulut	528	-354	-324	-425	-478	-504	-532	-560	-588
Vuosikate	7 238	6 783	7 365	7 207	6 498	6 647	6 767	6 747	6 738
Poistot	10 851	7 983	7 343	7 600	7 728	7 745	7 795	7 842	7 887
Ylijäämä/alijäämä	-3 608	-1 200	22	-392	-1 231	-1 098	-1 028	-1 095	-1 149
Kumulatiivinen ylij/alij.	12 363	11 163	11 185	10 792	9 562	8 463	7 436	6 340	5 191
Kumulatiivinen ylij/alij./as	517	466	466	450	399	353	310	265	217

Uudistuksen vaikutus on merkittävä. Kunnan käyttötalouden ja tuloslaskelmaosan talousarvio käytännössä puolittuu, mutta velkamäärä tulee säilymään. Tämä merkitsee suhteellisen velkaantuneisuuden merkittävää kasvamista, omavaraisuuden heikentymistä ja kunnan taloudellisen liikkumavaran kaventumista. Toisaalta uudistus osin helpottaa kuntatalouden ennakoitavuutta kun sosiaali- ja terveystoimet poistuvat budjetista.

Toimialoitain kunnan menoja tarkasteltaessa Hollolan kunnan maakuntaudistus vaikuttaa siten, että suurimaksi toimialaksi muodostuu sivistyspalvelut, joiden menot ovat uudistuksesta johtuen 62 % kunnan kaikista käyttömenoista.

Maakuntaudistuksen vaikutus kunnan toimintamenoihin:

Hollolan kunta
PL 66, (Virastotie 3), 15870 Hollola
Puh. (03) 880 111
Fax (03) 880 3474
www.hollola.fi, kirjaamo@hollola.fi
sähköposti: etunimi.sukunimi@hollola.fi